

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1933.

Andra kammaren.

Nr 16.

Fredagen den 24 februari.

Kl. 4 e. m.

§ 1.

Justerades protokollen för den 17 och den 18 innevarande februari.

§ 2.

Herr statsrådet *Sköld* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:
nr 139, angående försäljning till Höganäs-Billesholms aktiebolag av viss kronan tillhörig mark; och
nr 140, angående vissa åtgärder, avseende hjälp åt egnahemslåntagare.
Dessa propositioner bordlades.

§ 3.

Föredrogos var för sig Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande propositioner; och hänvisades därvid

till bankoutskottet propositionen, nr 124, angående överlämnande till Svenska jordbrukskreditkassan av svenska statens obligationer till visst belopp;

till jordbruksutskottet propositionerna:

nr 128, angående försäljning av statens spannmålslagerhus i Vara; och
nr 129, angående anslag för anskaffande av ett isbrytande undersöknings- och bevakningsfartyg för havsfiskets behov; samt

till statsutskottet propositionerna:

nr 130, angående undersöknings- och förberedande gruvarbeten inom Västerbottens län m. m.; och

nr 131, angående anslag för ordnande av viss förläggning för samvetsömma värnpliktiga.

§ 4.

Vidare föredrogos, men bordlades ånyo statsutskottets utlåtanden nr 16 och 17, bevillningsutskottets betänkande och memorial nr 8 och 9, första lagutskottets utlåtande nr 14 samt andra lagutskottets utlåtande nr 5 och 6.

§ 5.

Avgåvos följande motioner, nämligen av:

herr *Andersson* i Rasjön m. fl., nr 419, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 107, med förslag till lag om ägofred m. m.;

herr *Eriksson* i Stockholm, nr 420, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 105, angående anslag till uppförande av byggnader för statens bakteriologiska laboratorium;

Andra kammarens protokoll 1933. Nr 16.

herr *Pettersson* i Rosta m. fl., nr 421, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 100, med förslag om ändring i vissa delar av allmänna resereglementet den 27 juni 1929 (nr 210);

herrar *Olsson* i Golvvasta och *Wallén*, nr 422, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 110, angående avlösning av rekognitionsavgifter till Danviks hospital; och

herr *Andersson* i Leabo, nr 423, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 116, angående statskonsulenten A. Östergrens framtida löneförmåner.

Ifrågavarande motioner bordlades.

§ 6.

Anmälades och godkändes följande förslag till riksdagens skrivelser till Konungen, nämligen:

från konstitutionsutskottet, nr 56, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ändrad lydelse av § 60 regeringsformen;

från statsutskottet, nr 55, angående regleringen för budgetåret 1933/1934 av utgifterna för kapitalökning i avseende å postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk; samt

från jordbruksutskottet:

nr 57, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående medgivande för Kungl. Maj:t att i vissa fall försälja kronoegendom m. m.;

nr 58, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa statens järnvägar tillhöriga markområden m. m.;

nr 59, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avstående i vissa fall av mark från kronoegendomar eller upplåtande av nyttjanderätt eller servitutsrätt till sådan mark;

nr 60, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av lägenheten Slantbacken å Grängesbergs gruvskog;

nr 61, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse av mark från kronoparken Åsen för utvidgning av akademiska sjukhusets i Uppsala tomt;

nr 62, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa kronan tillhöriga markområden;

nr 63, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa delar av Vännäs lägerplats;

nr 64, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utvidgning av Grytans artilleriskjutfält;

nr 65, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avstående av vissa hamnområden inom Klädesholmens municipalsamhälle;

nr 66, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 5 § förordningen den 11 oktober 1912 (nr 275) om skogsvårdsavgift m. m.;

nr 67, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i 8 § skogsvårdslagen den 15 juni 1923 (nr 212);

nr 68, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avskrivning, i samband med försäljning av kronan tillhöriga $\frac{1}{12}$ mantal Vännäs nr 22 i Överkalix socken av Norrbottens län, av viss fordran;

nr 69, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa kronoegendomar och lägenheter från sådana egendomar m. m.; och

nr 70, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avlösning av arrenderätten till Lindhofs kungsgård i Hallands län.

§ 7.

Till bordläggning anmäldes bevillningsutskottets betänkanden:

nr 10, i anledning av väckta motioner om tull å mjölk och grädde samt tillläggstull å smör och ost; samt

nr 11, i anledning av väckt motion angående skatt å importbränsle av kol och koks, som förbrukas för uppvärmnings- och husbehovsändamål.

§ 8.

Justerades protokollsutdrag.

§ 9.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Andersson</i> i Ovanmyra	under 5 dagar fr. o. m. den 27 febr.,				
» <i>Persson</i> i Trången	» 3 »	»	»	26 »	
» <i>Meyerhöffer</i>	» 4 »	»	»	27 »	
» <i>Strindlund</i>	» 4 »	»	»	25 »	
» <i>Andersson</i> i Rasjön	» 3 »	»	»	26 »	
» <i>Hagberg</i> i Malmö	» 3 »	»	»	26 »	
fru <i>Nordgren</i>	» 3 »	»	»	26 »	
herr <i>Törnkvist</i> i Karlskrona	» 6 »	»	»	27 »	
» <i>Sjögren</i>	» 3 »	»	»	25 »	
» <i>Holmström</i>	» 3 »	»	»	26 »	
» <i>Pettersson</i> i Hallbacken	» 4 »	»	»	25 »	
» <i>Ward</i>	» 4 »	»	»	25 »	
» <i>Olsson</i> i Gävle	» 4 »	»	»	25 »	och
» <i>Norsell</i>	» 7 »	»	»	26 »	.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 4.20 e. m.

In fidem
Per Cronvall.

Lördagen den 25 februari.

Kl. 10 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 20 innevarande februari.

§ 2.

Herr talmannen erinrade, att kamrarna kallats att denna dag kl. 10.15 infinna sig å rikssalen för ändamål, som avsåges i § 81 regeringsformen och § 79 riksdagsordningen, samt föreslog, att kammaren efter sammanträdet på rikssalen skulle ånyo samlas kl. 2 e. m. för att fortsätta sina förhandlingar.

Nämnda förslag bifölls.

§ 3.

Härefter avgingo kammarens ledamöter till rikssalen, där jämväl första kammarens ledamöter infunno sig.

Herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet Schlyter uppläste där Kungl. Maj:ts förordnande för hans excellens herr statsministern att meddela riksdagen Kungl. Maj:ts svar på riksdagens sex skrivelser, dagtecknade den 22 februari 1933, angående av riksdagen antagna ändringar i rikets grundlagar samt mottaga riksdagens svar å tre av Kungl. Maj:t avlätna propositioner om ändringar i grundlagarna. Härpå uppläste hans excellens herr statsministern Kungl. Maj:ts svar å riksdagens omförmälda skrivelser.

Vidare överlämnade första kammarens talman till hans excellens herr statsministern riksdagens svar å berörda av Kungl. Maj:t avlätna propositioner.

Sammanträdet på rikssalen avslutades härefter, varpå kammarens ledamöter på utsatt tid åter samlades i kammarens plenisal; och leddes förhandlingarna därvid av herr förste vice talmannen.

§ 4.

Upplästes följande till kammaren inkomna sjukbetyg:

Professor W. Lundstedt är på grund av infektion med hög feber oförmögen att tjänstgöra under tiden 21 febr. t. o. m. 25 febr. 1933.

Uppsala den 22 febr. 1933.

I. Vennerholm,
leg. läkare.

§ 5.

Föredrogos var för sig samt hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande propositioner:

nr 139, angående försäljning till Höganäs-Billesholms aktiebolag av viss kronan tillhörig mark; och

nr 140, angående vissa åtgärder, avseende hjälp åt egnahemslåntagare.

§ 6.

Vidare föredrogs var efter annan de på kammarens bord liggande motionerna; och remitterades därvid

till behandling av lagutskott motionen nr 419 av herr *Andersson* i Rasjön *m. fl.*;

till statsutskottet motionerna:

nr 420 av herr *Eriksson* i Stockholm; och

nr 421 av herr *Pettersson* i Rosta *m. fl.*;

till behandling av lagutskott motionen nr 422 av herrar *Olsson* i Golvvasta och *Wallén*; samt

till bankoutskottet motionen nr 423 av herr *Andersson* i Leabo.

§ 7.

Härefter föredrogs, men bordlades åter bevillningsutskottets betänkanden nr 10 och 11.

§ 8.

Vid nu skedd föredragning av statsutskottets utlåtande, nr 16, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till grundförstärkningsarbeten å kammarrättens hus i Stockholm biföll kammaren utskottets däri gjorda hemställan.

§ 9.

Vidare förekom till behandling statsutskottets utlåtande, nr 17, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatta åtgärder för främjande av sparsamhet bland skolungdomen. *Ang. åtgärder för främjande av sparsamhet bland skolungdomen.*

Därvid anförde:

Herr Lithander: Herr talman! Jag har intet annat yrkande än om bifall till statsutskottets hemställan, då jag anser det mycket välbetänkt, att man söker uppmåna ungdomen till sparsamhet. Men jag finner det föga överensstämmande med finansministerns tendens, att, sedan ungdomen sparat och vårt näringsliv avsatt kapital, finansministern skall komma att taga hand om detta kapital på det sätt, som han vill göra. Jag skulle därför vilja hemställa till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet, att han vid uppgörandet av sina beräkningar och träffandet av sina dispositioner har i livlig erinran den uppmaning till sparsamhet, som ligger i det förslag, vi nu behandla. Jag menar, att det bör ses till, att dessa båda saker, uppfostran till sparande och utsikten att få behålla vad som sparas, i fortsättningen komma att stämma litet mera överens än vad de för närvarande göra.

Herr Anderson i Råstock: Herr talman! Då den föregående ärade talaren icke gjorde något yrkande, vilket jag icke uppfattade med detsamma, så kanske det var onödigt av mig att begära ordet, men nu vill jag emellertid säga, att den här verksamheten har befunnits vara så pass välgörande för ungdomens fostran till sparsamhet, att det rör sig om miljoner redan efter något fåtal år. Det är detta, som jag tycker är huvudsaken. Vad sedan användningen av de hopsparade pengarna angår, hör egentligen icke till frågan om skolungdomens uppfostran till sparsamhet.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Ang. åtgärder för främjande av sparsamhet bland skolungdomen. (Forts.)

Herr **Lithander:** Herr talman! Det är icke alls oväsentligt, hur det sparade kapitalet kommer till användning, ty om man uppmanar folk till sparsamhet och sedan har en finansminister, som tar ifrån dem vad de sparat, så är det inte alls detsamma. Det är detta, som jag reagerat emot.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 10.

Herr statsrådet Wigforss avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 147, angående avstående i vissa fall av allmänna arvsfondens rätt till arv;
nr 135, angående understöd åt efterlevande till vissa i statens tjänst anställda personer;

nr 136, angående pensionsförbättring åt f. d. förrådsvaktmästaren vid Jönköpings-Kalmar regemente F. F. Svensson;

nr 137, angående pensionsförbättring åt överkonstapeln tillika poliskommisarien vid flottans poliskår i Karlskrona M. A. Wiberg;

nr 138, angående upphörande av pensionsrätt för vissa lärare vid de högre militärläroverken;

nr 141, angående fastställande av särskilda pensionsunderlag för befattningshavare vid navigationsskolorna; och

nr 143, angående bemyndigande för Kungl. Maj:t att besluta i fråga om vissa postavgifter.

Dessa propositioner bordlades.

§ 11.

Om ändringar i förordningen angående statsmonopol å tobakstillverkningen. Å föredragningslistan fanns härafter upptaget bevillningsutskottets betänkande, nr 8, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 18 § 1 mom. och 22 § 2 mom. förordningen den 15 december 1914 (nr 436) angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket ävensom i ämnet väckta motioner.

I en den 10 februari 1933 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 119, hade Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att antaga följande, vid propositionen fogade

Förslag

till

förordning om ändrad lydelse av 18 § 1 mom. och 22 § 2 mom. förordningen den 15 december 1914 (nr 436) angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket.

Härigenom förordnas, att 18 § 1 mom. och 22 § 2 mom. förordningen den 15 december 1914 angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket skola i nedan angivna delar erhålla följande ändrade lydelse:

18 §.

1 mom. I varje tobaksvaras priskurantpris skall skatt ingå dels med ett belopp, vilket motsvarar nedanstående procent av priskurantpriset eller i fall, som avses i 22 § 2 mom. fjärde stycket, av varans värde, dels ock med nedan angivna, i förhållande till varans myckenhet bestämda belopp, nämligen:

Om ändringar i förordningen angående statsmonopol å tobakstillverkningen.
(Forts.)

	För inom riket tillverkad vara			För till riket införd vara		
	Procent av priskurantpriset eller värdet	Belopp för		Procent av priskurantpriset eller värdet	Belopp för	
		1 st.	1 kg		1 st.	1 kg
		öre	kr.		öre	kr.
Cigarrer	25	0.8	—	29	4	—
Cigarrcigarretter	37	0.4	—	38	2	—
Cigarretter med fast pappersmunstycke	54	0.2	—	45	1.8	—
Cigarretter utan fast pappersmunstycke	56	0.2	—	47	1.8	—
Röktobak	48	—	1.50	48	—	1.50
Tuggtobak	32	—	1.—	42	—	1.50
Snus	38	—	0.75	40	—	1.50

I skattehänseende — — — gram.

22 §.

2 mom. För tobaksvara, importerad till tullinlandet enligt denna paragraf, skall erläggas en licensavgift, som utgöres av den å varan enligt 18 § belöpande skatt ävensom av ett belopp, motsvarande vad monopolets utöware för täckande av sina omkostnader samt vinst pålägger tobaksvara med samma priskurantpris eller i fall, som avses i fjärde stycket av detta moment, med samma värde. Nämnade belopp må ej överstiga 7 procent av varans priskurantpris eller värde.

Till — — — fastställande av avgift.

Denna förordning träder i kraft å dag, som av Kungl. Maj:t bestämmes.

Till behandling i samband med föreliggande proposition hade utskottet upptagit två till bevillningsutskottet hänvisade, inom motionstiden vid riksdagens början väckta likalydande motioner, nr 180 i första kammaren av herr *Bergman m. fl.* och nr 345 i andra kammaren av herr *Björling m. fl.*, i vilka hemstälts,

att riksdagen måtte besluta, att skatten å cigarretter och snus måtte bestämmas på följande sätt:

	För inom riket tillverkad vara			För till riket införd vara		
	Procent av priskurantpriset eller värdet	Belopp för		Procent av priskurantpriset eller värdet	Belopp för	
		1 st.	1 kg.		1 st.	1 kg.
		öre	kr.		öre	kr.
Cigarretter med fast pappersmunstycke	53	1.2	—	44	2.3	—
Cigarretter utan fast pappersmunstycke	54	1.2	—	45	2.3	—
Snus	37	—	1.25	39	—	2.—

Utskottets hemställan innefattade, att riksdagen måtte, med avslag å de i ämnet väckta motionerna, bifalla Kungl. Maj:ts förevarande proposition.

Reservation hade emellertid avgivits av herrar *Bergman* och *Olsson* i Ramsta, vilka yrkat, att utskottet måtte föreslå, att riksdagen måtte bifalla Kungl. Maj:ts förevarande proposition med den ändring, att bestämmelsen rörande ikraftträdandet erhöles följande lydelse: »Denna förordning gäller till och med den 30 juni 1933 från den dag Kungl. Maj:t bestämmer.»

Om ändringar i förordningen angående statsmonopol å tobakstillverkningen.
(Forts.)

Sedan utskottets hemställan föredragits, yttrade:

Herr Lithander: Herr talman! Jag konstaterar till en början, att ingen av reservanterna är närvarande här för att yrka bifall till reservationen. Jag ber vidare att få erinra om att den nu föreslagna åtgärden enligt reservanternas mening icke skulle definitivt vidtagas förrän vid budgetårets slut. Då utskottet nu har stannat inför att den förändring, som utskottet anser böra äga rum, bör ske i ett sammanhang, så beror detta därpå, att det inom tobakshandelns område är önskvärt, att det icke alltför ofta sker rubbningar i den ena eller andra riktningen; i den mån det är möjligt att hålla status quo är detta det bästa. Det går inte lika lätt att företaga ändringar på detta område som exempelvis när det gäller spriten. Där kan man lämna ett meddelande på lördagen, och så kunna de nya bestämmelserna tillämpas över hela riket på måndagen, men det ligger litet annorlunda till i fråga om tobaken.

Det var emellertid, herr talman, egentligen inte för att nämna detta som jag begärde ordet, utan det var för att giva uttryck åt några synpunkter i samband med detta förslag. Här har regeringen lagt fram en proposition om en höjning av skattesatserna för tobak, och att vi i bevillningsutskottet ha varit med om den saken, det beror därpå, att höjningen har begränsats till en så blygsam siffra, att den rör sig mellan 1 och 2 %. Vi ha ansett, att under sådana förhållanden bör man följa regeringen och tobaksmonopolet i det framlagda förslaget.

Jag kan dock, herr talman, icke underlåta att i detta sammanhang beröra en aktion, som sedan en lång följd av år har bedrivits från tobaksmonopolets sida. Jag förstår ju, att monopolet, sin plikt likmätigt, har att söka åt statsverket införskaffa största möjliga vinst och nå bästa möjliga resultat. Men tobaksmonopolet har, synes det mig, icke med nödig rättvisa och hänsyn beaktat vad som vid monopolets tillkomst föreskrevs, nämligen att trygga fortbeståndet av importhandeln i den mån denna är fri, så att densamma kan driva en viss konkurrens med monopolet. Detta har monopolet, jag skulle nästan vilja säga, metodiskt, gått emot, och det har stramat åt för näringsutövarna på ett sätt, som jag för min del icke kan anse vara riktigt, rättvist eller önskvärt. Det framhölls vid monopolets tillkomst, att det skulle finnas ett moment av tävlan, så att importen i fria handeln skulle i viss mån bli ett slags regulator och en jämförelsepunkt. Det är nog önskvärt, att detta iakttages även i fortsättningen. Men om skattesatserna och bestämmelserna undan för undan göras sådana, att människor icke kunna existera på handeln, då synes det mig, som om monopolet bedriver sin verksamhet med en större skärpa i av mig nu åsyftade hänseende än vad som är riktigt.

Nu har i alla fall i denna kungl. proposition ett litet steg till rättvisa tagits, i det att monopolets andel i licensavgifterna föreslås sänkt från 8 % till 7 %; på den punkten får man alltså erkänna att regeringen och tobaksmonopolet sökt att i någon mån mildra verkningarna. Men situationen är fortfarande katastrofal för dessa enskilda näringsutöware, och det ser man bäst på statistiken. Importstatistiken utvisar nämligen en fortlöpande nedgång i utförsäljningspriserna. Sålunda utgjorde importvärdet år 1920 i runt tal 36 miljoner kronor, år 1921 hade det sjunkit till 31 miljoner, år 1922 till 17 miljoner och år 1923 till 15 miljoner kronor. År 1930 var samma siffra 14 miljoner, år 1931 12 miljoner och år 1932 9 miljoner kronor. Alla dessa siffror avse visserligen bruttoutförsäljningspriserna, men de angiva i alla fall, i vilken riktning utvecklingen har gått, och bekräfta, att statsverket inte fått ut vad man avsett. I viss mån kan man på detta område också skönja den tendens,

Om ändringar i förordningen angående statsmonopol å tobakstillverkningen.

(Forts.)

som vi varnat för, när det gällde sprit- och maltdrycksbeskattningen, nämligen att man inte kan över hövan pressa beskattningen. Nu har naturligtvis också depressionen i någon mån spelat in; folk har inte haft råd att köpa. Men kvar står i alla fall det faktum, att när skatterna ökas med avsevärda belopp, så nedgår skatteintäkternas totalbelopp. År 1931 minskades sålunda statsverkets inkomst av skatten på de importerade varorna från 6,357,000 kronor till 5,141,000 kronor. Detta visar ju, att man inte kan göra ändringarna för kraftiga eller för häftiga. Det är väl knappast något här i detta land, det får man lov att säga, som blivit så oerhört hårt beskattat som tobaken eller där det allmänna tager ut så mycket som på denna vara.

Det kanske kan vara av intresse att höra, hur enorm skattebelastningen är. Om exempelvis inköpspriset utomlands för en cigarrett, som skulle kunna säljas till 10 öre, är minst 9 kronor per tusen, så lägger staten på 53 kronor i procentuell skatt och 13 kronor i styckeskatt förutom 1 krona i stämpelskatt, eller tillsammans 67 kronor, vilket motsvarar 744 % på varans inköpsvärde. Man får ju lov att säga, att detta är att gå mycket hårt fram, och man kan ju också förstå, att det endast är under monopolets form, som någonting sådant kan äga rum. Ty finnes det den minsta aning till enskild tävlan, så går det inte att göra på det sättet. Jag förstår mycket väl strävandena att på detta vis liksom avliva den konkurrens och tävlan som finnes, men landet består ju dock ytterst av enskilda individer, och det är många, som på detta område haft sin utkomst och näring. Därför får man inte gå för hårt fram på den vägen. Jag skulle kunna anföra många andra liknande exempel, men det sagda må för ögonblicket vara nog.

Tack vare detta alltför kraftiga utnyttjande av sin ställning har monopolet kunnat utestänga varor, som kvalitativt skulle kunnat tävla med monopolets egna tillverkningar. Inför detta har det hos näringsidkarna uppstått en önskan, att staten måtte taga itu med dessa saker, ty de kunna icke hålla på med sin näring under nu rådande förhållanden. Jag har för min del kämpat mycket mot monopolierna, och jag är av den bestämda meningen, att det icke är till landets nytta och gagn, att det skapas fram ett monopol, där det icke finnes ett uns till medtävlan eller konkurrens. För min del vill jag därför hoppas, att regeringen och monopolet få tillfälle att se litet längre in i dessa saker. Det bör undersökas, om man icke gått litet för långt och litet för hårt fram mot tobaksnäringsens utövare och om man inte borde ge dem sådana betingelser, att de åtminstone kunna hålla huvudet över vattnet. Även om de icke kunna skaffa sig några förmögenheter, som finansministern sedan kan taga, så hoppas jag dock, att de medan de leva kunna få sådana betingelser för sin näring, att de ha det någorlunda drägligt, vilket de för närvarande inte ha.

Under debatten i utskottet voro vi, herr talman, också inne på frågan om önskvärdheten att inom Sverige kunna producera i något ökad utsträckning råvara för tobaksproduktionen. Nu är användningen av svensk tobak mycket begränsad; den går i huvudsak till snus. Här föreligger nu ett yrkande, att snuset skall beskattas så hårt, att bruket därav upphör. Jag skall inte ingå på frågan, huruvida missbruk föreligger eller ej på detta område, men beträffande själva frågan om att här i Sverige producera en råvara, som kan användas för detta ändamål, så vill jag, herr talman, ge uttryck för den uppfattningen, att vad som här kan göras för att främja den svenska råvaruproduktionen, det bör också göras. Det kan ändå aldrig komma att röra sig om någon så ofantligt stor andel i råvaruförbrukningen, men vad vi kunna vinna på detta område, det böra vi söka få ut.

Om ändringar i förordningen angående statsmonopol å tobakstillverkningen.
(Forts.)

Jag tror, att vi äro inne på en felaktig väg, när det gäller att tillgodose detta önskemål. Förr i världen, när tobaksplantan infördes i riket, så ansågs detta för en så lofvärd gärning, att den som föranstaltade om den saken, blev adlad. Härtill bidrog visserligen några andra åtgärder, som vederbörande företog, bl. a. införskaffandet av potatisplantan, men tobaken hade nog sitt att betyda i det sammanhanget. — Nå, den som nu odlar tobak, han måste ha kontrakt angående sin odling med staten. Han kan få ha en tobaksplanta i sitt hem som prydnadsväxt, men stoppar han ett blad av den i sin pipa, så gör han sig skyldig till någonting som är straffvärt. Jag undrar, om vi inte gått litet för långt i det fallet. Jag tror, att man fuller väl skulle kunna trygga statsverkets inkomster av denna odling utan att behöva tillgripa sådana stränga bestämmelser. Jag har hos tobaksmonopolet sökt förvissa mig om, hur man där ser på denna sak. Jag träffade visserligen inte chefen själv, men jag fick det intrycket, att man måhända var litet betänksam mot att frånga nu gällande regler. Jag undrar i alla fall, om man inte skulle kunna hitta på något sätt, som i dessa tider, då det gäller att få fram olika råvaror inom landet, gjorde det möjligt för dem, som driva denna näring, att få litet mera uppmuntran än vad som nu är fallet. Åtminstone borde det inte behöva vara straffbelagt, om en backstugusittare eller småbrukare eller vem det vara månde, som driver denna näring, det må vara i Kristianstads län eller uppe i nordliga Sverige — det går att odla tobak där också — stoppar ett blad av den tobak han odlar i sin egen pipa. Herr statsrådet Engberg riktade härom dagen en erinran — den gången var det fråga om ersättning för bostad åt biskop — om Pauli ord, att man icke skall »binda till munnen på oxen, som tröskar». Jag undrar, om man icke skulle kunna anlägga något av den synpunkten på denna sak, så att man alltså finge fram en tobaksodling här i landet. Man må gärna förbjuda, att dylik tobak odlas för avsalu, det har jag ingenting emot, om det är alldeles nödvändigt för att tillfredsställa tobaksmonopolets intentioner och syften. Det bör dock icke vara straffbelagt, att en tobaksodlare t. ex. stoppar ett blad av sin egen tobak i sin pipa, när kvällen kommer och han har gått hela dagen och arbetat med tobaken. Sådant tycker jag är felaktigt. Man säger, att det för närvarande råder stagnation inom denna råvaruproduktion. Se då på Tyskland! Där har man icke monopol men banderollskatt på tobaken och där tobaksodling drives, där har den gått framåt tack vare friheten att odla. I Tyskland är det heller icke straffbelagt att röka en pipa tobak av den egna odlade varan. Nu förhåller det sig emellertid så, att den tobak, som kan produceras här i landet, aldrig kan tävla med de höga kvaliteter, som vi få från utlandet, så att de, som ha råd, komma nog alltid att köpa dylik tobak.

Man bör icke förhindra tobaksodling här i landet, och det är därför önskvärt, att man därvidlag kommer till en annan syn på denna fråga än man nu har. Jag har velat särskilt framhålla detta, eftersom vi i utskottet hade en diskussion därom. Jag har emellertid icke något yrkande härvidlag. Jag vill endast göra en hemställan till dem, som ha att framlägga förslag i dessa saker, att i den punkten söka få till stånd en ändring till vad jag för min del tror vara till det bättre.

Jag har, herr talman, intet annat yrkande än om bifall till utskottets hemställan.

Herr Björling: Herr förste vice talman! Då jag tillsammans med ett antal andra ledamöter av kammaren har väckt en motion i denna fråga, skall jag be att få yttra några ord.

Om ändringar i förordningen angående statsmonopol å tobakstillverkningen.

(Forts.)

Den behandling, som ägnats denna fråga i bevillningsutskottet, tyder på att frågan redan är avgjord. Det kan ju då icke vara någon synnerligen tack-sam uppgift att i den situation, som nu föreligger, taga till orda i en dylik fråga, särskilt då man måste framhäva vissa synpunkter, som man på för-hand vet, att man är dömd att vara rätt så ensam om. Man behöver knappast inte erinra om, hur bekymmersamt det statsfinansiella läget är. Skatte-underlaget sjunker, alla tillgängliga fonder måste länsas, lånevägen måste beträdas i stor omfattning och dessutom måste statsmakterna söka med ljus och lykta efter nya skatteobjekt. Det är klart, och därom är man också täm-ligen ense, att man i en sådan situation i skattehänseende måste inrikta sig på vissa lyxvaror, överflödsartiklar och — det kan man ju också säga — åt-skilliga njutningsmedel. Till denna grupp av skatteobjekt får man väl i för-sta hand räkna spritdrycker och tobaksvaror av olika slag. Redan i statsverks-propositionen förebådades det ju en viss höjning av tobaksskatten, men det skedde ju i mera allmänna ordalag. Finansministern yttrar där, att »tobaks-skatten lär genom en jämkning uppåt å vissa skattesatser kunna lämna en år-lig merinkomst av 5 miljoner kronor». Då man på förhand var inställd på att beträffande vissa varuslag få en mera skärpt beskattning, så var man ju på den säkra sidan genom att sätta cigaretter och snus under särskild obser-vation. Nu säger utskottet här i sin motivering, att motionärerna ha syftat till en höjd beskattning för att därigenom begränsa förbrukningen ur folkhäl-sans synpunkt, medan utskottet i nu förvarande sammanhang närmast haft att taga ställning till frågan ur statsfinansiell synpunkt. I den föreliggande situationen kunna ju dessa olika synpunkter lätt förenas. Man kan ju se frå-gan ur statsfinansiell synpunkt, och man kan ju också se den i viss mån ur folkhälsans synpunkt. Naturligtvis är det otacksamt att yttra sig i en sådan fråga ur folkhälsans synpunkt under nuvarande förhållanden, då de statsfinan-siella äro så dominerande. Jag får då för min del säga, att jag har ingen så asketisk uppfattning i fråga om tobaksbruket, att detta skulle ha dikterat min ståndpunkt i denna fråga. Man må ha vilken uppfattning som helst an-gående tobaksförbrukningen, men nog är det ett ganska betänkligt tidens tee-ken, att en avsevärd del av vår ungdom av båda könen i stor omfattning hän-giva sig åt cigarettrökning. Man kan ju därför säga, att det även ur folk-hälsans synpunkt är motiverat, om man genom en höjd beskattning kan ernå en begränsning av förbrukningen i detta avseende. Ännu mera betänksam blir man, när det gäller snusförbrukningen. Den har ju tilltagit i enorm om-fattning. Jag syftar då icke huvudsakligen på det snus, som man använder i näsan. Det är snustuggandet, som vunnit en sådan utbredning, att man, om man ser på siffrorna för årsförbrukningen, finner, att det svenska folket förbrukar rent av stora berg av snus. Under sådana förhållanden måste man ju anse, att det bör vara statsmakternas både rätt och plikt att se på denna fråga, icke bara ur statsfinansiell synpunkt utan även ur folkhälsans syn-punkt. Man kan rent av säga, att denna snusförbrukning har blivit en natio-nell osed. När man t. ex. vid våra regementen eftersträvar att hålla trevligt och snyggt i kasernerna, har man snustuggandet som sin värsta fiende. I ka-sernernas korridorer, dagrum och trappuppgångar finner man stora högar av förbrukat snus. Samma iakttagelser möter man även på andra områden. Hur långt man skall gå, när det gäller frågan huru skattesatserna skola läggas, därom komma emellertid alltid att råda delade meningar, men de som trots det bekymmersamma ekonomiska läget dock anse sig ha råd att stå till förfo-gande för en sådan massförbrukning av dylika varor böra också få bära kon-sekvensen av en skärpt beskattning.

Om ändringar i förordningen angående statsmonopol å tobakstillverkningen.
(Forts.)

Det kan ju nu för mig icke bli fråga om att yrka bifall till motionen, men jag skall be att få yttra mig något om den reservation, som föreligger vid utskottets utlåtande. Reservanterna yrka ju, att vad bevillningsutskottet föreslagit skulle gälla endast under nuvarande budgetår och att man skulle uppskjuta hela prövningen av tobaksbeskattningen, även då av motionerna, evad det gäller nästa budgetår till en senare tidpunkt av riksdagen. Nu förstår jag, att man från bevillningsutskottets sida kommer att göra gällande, att detta stöter på skattetekniska svårigheter. Jag är icke så sakkunnig, att jag kan gå in närmare i detalj i detta avseende, men det är väl antagligt, att under riksdagsarbetets gång åtskilliga justeringar måste vidtagas såväl i fråga om inkomsterna som i fråga om utgifterna. Detta framhölls ju i debatten, när frågan om höjning av maltskatten avgjordes. Där förelåg ungefär en liknande situation, ty då var det också tal om att uppskjuta det slutliga avgörandet i frågan till en senare tidpunkt, då man bättre kan överblicka situationen. Man har ju redan hört, och det får man väl höra även i fortsättningen här i riksdagen, att när det blir fråga om höjning av ett anslag, då skall man också vara beredd att anvisa varifrån summorna skola tagas. Dylika uttalanden hava vi, som sagt, redan hört i detta avseende, och det kommer nog också att visa sig under den fortsatta riksdagsbehandlingen av olika ärenden, att förnyade dylika uttalanden komma att göras. Det förefaller då mindre välbetänkt att fastläsa möjligheten till vissa justeringar, om detta skulle visa sig nödvändigt vid budgetens slutliga balansering.

Då jag ännu icke är fullt överbevisad om att några oöverstigliga svårigheter föreligga i fråga om tillämpningen av reservanternas förslag, skall jag, herr förste vice talman, be att få yrka bifall till herr Bergmans m. fl. reservation.

Herr Cristiernsson: Jag skall, herr talman, fatta mig kort och inskränka mig till att instämma med vad herr Lithander nyss yttrat.

I anslutning till vad den siste ärade talaren här yttrade, då han påyrkade en högre beskattning å tobaksvaror, får jag säga, att jag undrar, om beskattningen å denna vara verkligen kan drivas högre, då man erfar att t. ex. en importerad cigarrett, som här betingar 10 öre, måste i utlandet såsom färdig vara inköpas för ett pris av icke fullt 1 öre. Man har med andra ord kommit upp till en beskattningsprocent av 744 procent, och det kan ju vara nog för närvarande åtminstone. En dylik beskattning är, inom parentes sagt, dubbelt så stor som den högsta beskattning, som förekommer, när det gäller sprit, om man nämligen räknar med vad vin- och spritcentralen får betala i inköpspris för sina varor i utlandet.

Om jag närmast ser på den s. k. fria handeln, vars frihet ju är betydligt beskuren, har utskottet i sin motivering tydligt tryckt på de svårigheter, som föreligga, när det gäller importen av färdiga tobaksvaror. Jag vill nu i korthet vördsamt hemställa till finansministern, att han ville ha dessa svårigheter för ögonen och ägna dem sin välvilliga uppmärksamhet. Jag kan så mycket hellre hemställa därom, som riksdagen själv, enligt vad jag erinrar mig, i en skrivelse år 1930 påpekat, att herr statsrådets företrädare i ämbetet ställt i utsikt en allsidig prövning av hela detta spörsmål.

Jag ber att få hemställa om bifall till vad utskottet föreslagit, och vill därtill rikta nyssnämnda vördsamma hemställan till herr statsrådet.

Herr Olsson i Gävle: Herr talman! I anledning av det yrkande, som framställts av herr Björling, ber jag att få säga några ord.

Om ändringar i förordningen angående statsmonopol å tobakstillverkningen.

(Forts.)

Åsättandet av högre pris å tobaksvaror är en mycket omständlig procedur, vida omständligare än när det gäller att sätta högre pris på exempelvis sprit. Som herr Lithander redan framhållit i fråga om spriten, så har man beträffande densamma bara att lämna besked om att priset skall ökas på visst sätt, varefter höjningen kan träda i kraft eventuellt redan dagen därpå. När det gäller en ökning av priset på tobaksvaror, är det som sagt vida omständligare. Då måste det sättas andra priser på banderolerna och på hela det inläggande lagret, innan prisförhöjningen kan träda i kraft. Man får nämligen icke taga annat pris, än det, som är påstämplat varan. Det är detta, som gjort att utskottet ansett, att man bör undvika att två gånger omedelbart efter varandra skrida till en förändring av priserna.

Om nu utskottet också kommit till det resultatet, att man på grund av det rådande läget icke minst med hänsyn till den tendens till konsumtionsminskning, som gjort sig gällande i fråga om tobaksvarorna, för tillfället icke kan gå högre i detta avseende, än vad Kungl. Maj:t föreslagit, så har utskottet icke funnit något skäl föreligga för att i fråga om tobaksbeskattningen göra den uppdelning, som exempelvis vidtagits i fråga om skatten på rusdrycker. Jag ber att få påpeka, herr talman, att det ju icke endast är fråga här om att taga ut de fem miljoner kronor, som den direkta skattehöjningen är avsedd att skapa, utan avsikten är ju, som framgår av statsverkspropositionen, att man därtill av behållit kapital i de fonder, som med riksdagens medgivande äro skapade i monopolföretagen, skall få ytterligare tio miljoner kronor under det kommande budgetåret till statskassan. Det är den omständigheten, som gör, att man i det nuvarande läget säkerligen bör gå fram försiktigare än vad som kanske varit av behovet påkallat i en tid, då de ekonomiska förhållandena icke varit så svåra, som de för närvarande äro. Jag tror därför, att utskottet har rätt gentemot motionärerna, då de åberopa det statsfinansiella läget. Utskottet säger nämligen, att man bör följa den regel, som Kungl. Maj:t i detta fall föreslagit. Det torde ur rent statsfinansiell synpunkt vara fördelaktigare än att följa motionärerna.

Jag skall icke tvista om möjligheterna att tillvarataga hälsosynpunkterna. Jag erinrar om vad riksdagen skrev i det avtal med monopolbolaget, som antogs vid 1930 års riksdag och där ävenledes denna synpunkt i den då rådande debatten spelade en viss roll. Vad monopolet hade att göra, sade man, var att driva detta företag rent affärsmässigt, men även taga hänsyn till det allmännas intresse och allmänhetens smak. Herr Björling och hans medmotionärer få väl finna sig i snuskonsumtionen så länge allmänheten kräver att erhålla denna vara. Det är emellertid en företeelse, som är tillfinnandes icke bara i vårt land. Det säges, att utöver hela världen har snuset upplevat en renässans. Jag tror icke, att man kan komma åt snuset på den väg motionärerna föreslagit. De få säkert söka rätt på en annan väg.

När jag nu har ordet, herr talman, skulle jag vilja säga ett par ord med anledning av vad som yttrats av herr Lithander och herr Christiernsson. Det synes mig, som om de synpunkter, som de framhållit i fråga om importen, icke riktigt äro på sin plats i detta sammanhang. Det förslag, som här föreligger, avser ju en höjning av mellan 1 och 2 procent på varornas pris. Samtidigt föreslås det en sänkning av andelen i licensen med en procent. Bevillningsutskottet uttalar sin stora tveksamhet i detta avseende, men anser, att det dock föreligger ett skäl för tillmötesgående, därför att det nu är fråga om att överflytta vinst till skatt i monopolets egen regi. Men jag tror ej, att det gagnar vare sig importörerna eller hela det utgångsläge, man söker skapa,

Om ändringar i förordningen angående statsmonopol å tobakstillverkningen.
(Forts.)

med denna ständiga jämmer. När man klagar på staten, vill jag säga, att staten ävenledes har rätt att klaga i fråga om dessa importörer. Jag går varje morgon, när jag går till detta hus, förbi en av dessa stora importaffärer med fyra stora skyltfönster, men det har varit omöjligt att i något av dessa skyltfönster, där det är fullt med tobaksvaror, upptäcka något svenskt fabrikat av tobak. Man har från statsmakternas och monopolets sida rätt att kräva, att man ej skall så direkt engagera sig mot hela den svenska tobaksproduktionen, som man i detta avseende gör. Vill man ha tillmötesgående från det allmännas sida, får man sannerligen visa en smula tillmötesgående tillbaka. Jag ber, herr talman, att med anförande av dessa synpunkter få hemställa om bifall till bevillningsutskottets förslag.

Herr Lithander: Herr talman! Om herr Olsson vill finna de svenska tobaksvarorna i dessa fönster, finnes det ett sätt att åstadkomma det, nämligen genom att monopolet ger försäljarna bättre villkor, så att de kunna existera, och fullföljer tanken vid monopolets tillkomst, att handlandena skola ha möjlighet att leva på rörelsen.

Skillnaden mellan utländskt och svenskt fabrikat i detta avseende är emellertid ej så stor, som den är i många andra fall, därför att råvaran — om vi bortse från den, som produceras inom landet och som mest går till snus — är utländsk. Det var en mycket framstående ledamot av bevillningsutskottet, som vid ett tillfälle på tal om detta sade, att han ej kunde se, vid det förhållandet att råvaran är utländsk, så stor skillnad mellan det, att en flicka står och vaktar en cigarretmaskin, som vräker ut tusentals färdiga pappersrullar med cigaretter, och det, att en tulltjänsteman är sysselsatt vid tullverket med att förtulla den utländska råtabaken. Vägen är: bättre villkor för handlandena.

Herr Olsson i Gävle: Herr talman! Jag vill bara säga, att det kommer ju ett litet plus till, som kanske ej har så stort värde för herr Lithander, men ändock icke är utan värde. Det är den smula *svenskt* arbete, det här gäller. Om herr Lithander vill utsträcka liknelsen till våra textilfabriker, är det samma förhållande där. De arbeta med bomull, som är en råvara *utifrån*. Jag tycker, att det är inkonsekvent av herr Lithander, som annars ej drar sig för att stänga importen, att just då det gäller vår tobakshandel, som är ett skatteinstrument för staten, hoppa alla svårigheter i vägen för detsamma och mena, att det spelar ingen roll, om detta skatteinstrument får arbeta i fred. Det är för honom importörintressena, som äro de viktigaste. Jag kommer aldrig att dela herr Lithanders uppfattning.

Herr Lithander: Herr talman! Vad det beträffar att främja svenskt arbete, är jag inne på det morgon, middag och kväll. Där ha vi ingen skillnad oss emellan. Men jag framhöll, att i detta fall, när det gäller fabrikation av cigaretter på en maskin, är skillnaden ej så förfärligt stor. En annan sak är det, det medger jag, vid cigarrtillverkning. Där är det ett arbete, som förrättas på helt annat sätt. Vad jämförelsen med textilindustrien beträffar, så haltar den åtskilligt, ty bomullen ingår som ett vida mindre inslag i både varpen och väften såsom råvara. Där är det arbetet vid spinning, färgning, blekning, harpning, som i betydligt mycket större procent ingår i tillverkningen. På det området har jag i allt fall någon erfarenhet, ty i över 40 år har jag varit med i det praktiska livet på detta område, så att jag känner till det.

Om ändringar i förordningen angående statsmonopol å tobakstillverkningen.
(Forts.)

Härmed var överläggningen slutad. Herr förste vice talmannen framställde propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till den vid betänkandet fogade reservationen; och fattade kammaren beslut i enlighet med innehållet i den förra propositionen.

§ 12.

Härpå föredrogos vart för sig

bevillningsutskottets memorial, nr 9, angående särskild ersättning åt sekreteraren hos bevillningsutskottet;

första lagutskottets utlåtande, nr 14, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition nr 84 med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 17 juni 1932 (nr 244) om fullgörande i vissa fall av betalningsskyldighet i förhållande till utlandet, dels ock i ämnet väckta motioner; samt

andra lagutskottets utlåtande, nr 5, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 3 § i lagen den 30 juni 1913 (nr 120) om allmän pensionsförsäkring.

Kammaren biföll vad utskotten i nämnda memorial och utlåtanden hemställt.

§ 13.

Herr statsrådet *Ekman* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 148, angående anslag till åtgärder mot utbredning av könssjukdomar;

nr 149, angående provisoriskt avlöningstillägg till lappfogden *H. A. Cedersberg*; och

nr 150, angående försäljning av ett markområde, tillhörande lägenheten *Flyksnäs* under landsfiskalsbostället *Kråkered* i *Sätla* socken av *Älvsborgs* län.

Nämnda propositioner bordlades.

§ 14.

Slutligen upptogs till behandling andra lagutskottets utlåtande, nr 6, i anledning av väckta motioner angående revision av lagen om allmän pensionsförsäkring ävensom angående höjning av de enligt nämnda lag utgående pensions-
Ang. revision av lagen om allmän pensionsförsäkring m. m.

Andra lagutskottet hade till behandling i ett sammanhang förehaft till lagutskott hänvisade, av herr *Spångberg m. fl.* i andra kammaren väckta motionerna nr 256 och 257.

I den förra motionen, II: 256, hade föreslagits, att riksdagen i skrivelse till regeringen måtte hemställa, *dels* att den av 1928 års riksdag beslutade pensionsutredningen måtte så påskyndas, att förslag i ärendet kunde föreläggas senast 1934 års riksdag, *dels ock* att därvid tilläggspensionens storlek, inkomstgränsen i fråga om rätt till erhållande av tilläggspension samt åldersgränsen för pensions erhållande måtte bestämmas i enlighet med grunder, som i motionen närmare angivits.

I motionen II: 257 hade hemställts, att riksdagen måtte besluta, att det i § 6 i lagen om allmän pensionsförsäkring angivna pensionstillägg provisoriskt måtte höjas till 525 kronor för man och 510 kronor för kvinna och att avdrag härå måtte göras endast i den mån vederbörandes årsinkomst, pensionstillägget in-

Ang. revision av lagen om allmän pensionsförsäkring m. m. (Forts.)
räknat, överstege 1,200 kronor samt att detta skulle äga tillämpning tillsvidare i avvaktan på regeringens förslag till ändringar i lagen om allmän pensionsförsäkring.

Utskottet hemställde,

1) att motionen II: 256 icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda, samt

2) att motionen II: 257 icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Nämnda hemställan föredrogs; och yttrade därvid:

Herr Spångberg: Herr förste vice talman! Det har gått 20 år, sedan lagen om pensionsförsäkring antogs av riksdagen, och man kan väl knappast säga, att riksdagen har någon större heder av beslutet och dess verkningar under dessa 20 år. Och beslutet i fråga har väl knappast heller åstadkommit någon som helst glädje för pensionärerna i fråga. Det ställdes stora förhoppningar och har alltjämt knutits stora förhoppningar vid folkpensioneringen, denna stora sociala fråga. Man hoppades och hoppas alltjämt, att lagen skulle lämna stöd åt de gamla, så att det gäves möjlighet för dem att leva av pensionen utan att anlita fattigvården och utan att behöva för sin utkomst vädja till anhöriga om hjälp. Detsamma hoppades väl de, som, när lagen antogs, stodo i sin krafts dagar, att när de skulle bli gamla, skulle åtminstone lagen ha sådant innehåll, att den skulle motsvara deras förväntningar om ett något så när, låt vara under torftiga förhållanden, dragligt levnadssätt. Alltsammans har säkert blivit en besvikelse. Folkpensioneringen har bara medfört besvikelse för alla dem, som för sin utkomst varit beroende av understöd från pensionsförsäkringen, även om vissa ämbets- och tjänstemän kunnat glädja sig åt större inkomster och någorlunda skaplig ställning genom densamma.

När lagen antogs, var man medveten om, att den innehöll stora brister, men det lovades, att den skulle bli ett ständigt föremål för ett oavslutligt arbete, så att, för att citera ord, som då fälldes — jag vill minnas av herr Branting — så snart som möjligt vad som brast skulle förbättras och vad som felade skulle fullkomnas. Under de senaste 5 åren har frågan legat i en utredning, och så är fallet även nu. Under denna tid liksom förut ha vi från kommunistiskt håll vid flera tillfällen väckt motioner, i vilka vi ha påmint om de löften, som givits i samband med pensionsfrågan, och detta, efter vad jag vill tro, från alla partiers sida vid valtillfällen. Men tiden har aldrig ansetts lämplig för att förbättra vad som brast och fullkomna vad som felade. Så är fallet även nu. Man visar på den pågående utredningen, som man nu emellertid från utskottets sida hoppas skall vara fullbordad under innevarande år. Utskottet anför med tanke på denna utredning, att pensionsförsäkringskommitténs utredning omfattar pensionsförsäkringsfrågan i hela dess vidd, och anser sig på grund härav icke kunna vara med på vare sig »provisoriska modifikationer i gällande regler eller att beträffande vissa särskilda till ämnet hörande frågor påfordra bestämt angivet innehåll i kommitténs blivande förslag», som man uttrycker det i andra lagutskottets utlåtande. Jag måste för min del deklarerat, att jag är av motsatt uppfattning mot utskottet. Jag anser, att dess hållpunkter, exempelvis i fråga om att vidtaga provisoriska åtgärder, icke äro hållbara, om man i övrigt anser, att något bör göras för pensionärerna. Men jag anser heller icke, att man kan med det beslut, som riksdagen fattade och som ledde till tillsättande av denna kommitté, vänta sig ett sådant förslag från kommittén i fråga, att man på grund därav icke bör nu, innan det blir för sent, ge kommittén i vissa punkter direktiv

Ang. revision av lagen om allmän pensionsförsäkring m. m. (Forts.)

från riksdagens sida i den centrala delen av denna stora och omfattande utredning. Jag menar, att det centrala i folkpensioneringsfrågan borde vara frågan om understödsbeloppet för den försäkrade. Ur pensionärernas synpunkt blir hela denna utredning fullständigt betydelselös, om den icke tar sikte på understödsbeloppet i sådan omfattning, att detta utökas så, att pensionärerna kunna leva på understödet i fråga. Det är med utgångspunkt från den synpunkten, som vi ha motionerat i frågan även i år. Vi ha därför föreslagit dels riktlinjer för pensionskommittén rörande dess kommande arbete och dels omedelbara åtgärder. Och jag vill säga, att skall man taga hänsyn till de valtal, som hållits från olika håll under valrörelsen, skall man taga hänsyn till vad som skrivits i broschyrer och valmanifest under den gångna tiden, då borde man ha att vänta stöd, när det gäller de förslag, som vi här ha ställt. Jag citerar ett litet brottstycke ur ett valmanifest ifrån socialdemokratiskt håll, där man också har underskrivit här föreliggande utlåtande. Det heter däri, att socialdemokraterna skola föra en politisk kamp i syfte att beträffande pensionsfrågan åldringar och invalider kunna erhålla en pension, som är tillräcklig för deras försörjning och som befriar dem från nödvändigheten att anlita fattigvårdens hjälp. Det där sades för 4 år sedan. Detsamma upprepades under innevarande år, och detsamma har, om än med några andra ord, den nuvarande statsministern givit uttryck åt i en broschyr, som spreds under valrörelsen. Så hette det under valet. Då var det lämpligt att taga fram de fattiga, då var det lämpligt att visa på deras små pensioner och då var det lämpligt att säga, att dessa människor skola ha understöd så tilltagna, att de ej behöva anlita fattigvårdens hjälp. Jag undrar, om man tar det löftet på allvar, om man utgår från att det är allvarligt menat, om man då från samma håll kan säga, att våra krav äro för högt ställda. Nu är det emellertid icke lämpligt från det hållet att framföra samma synpunkter, som framfördes under valrörelsen. Vi kommunister anse emellertid, att det är minst lika lämpligt att under en pågående riksdag taga fram frågan som under valrörelsen, och att förslagen skola ha det innehåll, som det blivit lovat under valrörelsen. Det är därför, som vi också ha motionerat. Vi anse, att pensionstillägget och åldersgränsen liksom det maximibelopp, som bör utgå, innan avdrag göres på pensionstillägget, böra bestämmas i enlighet med de grunder, som angivas i motionen och återfinnas i utlåtandet. Under punkten 1 föreslå vi, att den samlade pensionen eller understödet jämte pensionstagarens årsinkomst får icke i något fall i lägsta dyrortsgruppen understiga 900 kronor för ensamstående person. För man och kvinna i gemensamt hushåll samt för barn under 16 år utgår pensionsbelopp i proportion till vad den ensamstående erhåller samt för övriga dyrortsgrupper i avvägt förhållande till vad som utbetalas i lägsta dyrortsgrupp. I fråga om maximiinkomsten föreslå vi, att maximiinkomsten, pensionsbeloppet inberäknat, må uppgå till 1,200 kronor, innan avdrag å pensionstillägg får företagas. Och beträffande åldersgränsen föreslås, att denna skall sättas till 60 år. Jag undrar, om man utgår från det löfte, som givits från socialdemokratiskt håll, att pensionsbeloppen skola vara så avvägda, att pensionären icke behöver anlita fattigvården, om man då kan säga, att ifrågavarande förslag äro för högt tilltagna. Beträffande maximigränsen, får ju inkomsten ej uppgå till mer än 50 kronor om året, innan avdrag göres på tilläggs pensionen. Jag undrar, om det kan anses rimligt, att där det sitter en fattig änka i en liten stuga, som hon äger, med kanske en liten trädgårdstappa, som ger henne litet potatis, och där hon har några höns, om det skall vara motiv för, att man skall börja draga av på denna lilla tilläggs pension enbart på grund av den avkastning, som

Ang. revision av lagen om allmän pensionsförsäkring m. m. (Forts.)
ifrågavarande egendom ger. Beträffande åldersgränsens fastställande till 60 år, så bör väl detta vara motiverat bland annat ur den synpunkten, att allt bör göras för att få ungdomen i arbete. När talas det icke från de olika partiernas, även de borgerliga partiernas sida om skadligheten av ungdomens arbetslöshet? Hur många tusen åldringar är det ej, som slita ut sina sista krafter i 60- och 70-årsåldern för att hålla sig kvar i arbetet, för att de skola slippa komma till fattiggården, dit färdan går någon dag sedan arbetet blivit slut? Vore det icke en förnuftig politik att ge dessa åldringar pension, så att de kunna leva, och låta de unga, som gå arbetslösa, erhålla arbete i stället? Det ligger något vidrigt i det system, som pressar ut ur dessa gamla utslitna människor deras sista krafter, under det att ungdomen får gå och brytas ner under förtvivlan på grund av att den saknar arbete. Jag vet, att man motiverar ett avslagsyrkande bland annat på förslaget om nedsättande av åldersgränsen med det talet, att det skulle draga så stora kostnader. Tänker man emellertid på ungdomsarbetslösheten och utgår från, att både de arbetslösa och åldringarna skola hjälpas, är det väl ändå så, att vad som det gör i merkostnad att genomföra de förslag, som vi här ställt, skulle återkomma i form av besparingar, när det gäller utgifter för arbetslösheten. Det värde, som skulle komma att uppstå genom att de arbetslösa ungdomarna genom arbete kunde få utkomstmöjligheter i livet, det lär ej kunna gå att mäta med kronor och ören.

Det är på grund av att dessa riktlinjer, vilka vi dragit upp och som vi ansett, att kommittén borde utgå ifrån, icke skulle komma att leda till omedelbar hjälp, som vi väckt vår motion nr 257 om provisorisk höjning av pensions-tillägget och om att maximiinkomsten skall uppgå till 1,200 kronor, innan avdrag får göras på pensionstillägget.

Jag ber, herr talman, med dessa ord att få yrka avslag på såväl första som andra punkten i utskottets hemställan och bifall till motionerna nr 256 och 257.

Fru Nordgren: Herr talman! Herr Spångberg har i sitt anförande påpekat en del brister, som vår folkpensionsförsäkring är behäftad med, och jag tror att det råder enighet om att dessa brister finnas. Om man granskar riksdagshandlingarna under folkpensioneringens första år, finner man också en rad av motioner från skilda håll, vari man krävt ändringar och förbättringar i densamma, och en del sådana ha också kommit till stånd. Men även om man anser att folkpensioneringen icke är tillfredsställande som den är, måste man dock i rättvisans namn erkänna att densamma, trots sina brister, betytt oändligt mycket för många gamla och fattiga ute i bygderna, vilka säkerligen också uppskatta den hjälp de erhålla genom dessa pensioner, varigenom de sluppit anlita fattigvården.

I industrisamhällen och särskilt i de större städerna, där levnadskostnader-na, framför allt hyrorna, äro höga, ha dessa pensioner icke samma värde för våra invalider och åldringar, varför förbättringar av pensionerna äro nödvändiga, om de skola kunna fylla syftet. 1928 års riksdag gick ju också enhälligt in för en undersökning av de brister, som vidlåda folkpensioneringen, och för att söka få fram förslag till deras avhjälpande.

I de nu föreliggande kommunistiska motionerna har man yrkat på att 1928 års pensionsförsäkringskommitté skulle uppmanas att påskynda sitt arbete. I vad mån en dylik påskyndan kan anses vara av behovet påkallad skall jag icke yttra mig om. Jag har tagit del av de utredningar pensionsförsäkringskommittén har företagit och av desamma funnit att det icke endast är ett mycket omfattande arbete, som kommittén fått sig förelagt, utan även ett särdeles svårt

Ang. revision av lagen om allmän pensionsförsäkring m. m. (Forts.)
och krävande sådant, varför det måhända är förklarligt att det tagit så lång tid som det gjort.

Nu säges det emellertid i utskottets utlåtande, att man förväntar, att kommittén skall bli färdig med sitt arbete under loppet av innevarande år. Om man nu har en ärlig vilja att få denna fråga löst så fort som möjligt, undrar jag, om det är den rätta vägen motionärerna anvisa, när de yrka på att riksdagen skall ge kommitterade nya, bestämt angivna direktiv, vilka, så vitt jag förstår, måste föranleda ytterligare utredningar. Ty även om det är i högsta grad behjärtansvärt att åtgärder vidtagas för att förbättra ställningen för våra åldringar, måste vi, herr Spångberg, dock se till att det ur ekonomiska synpunkter är möjligt att realisera de förslag som framföras. Att lägga fram vackra förslag för riksdagen är inte någon så värst stor konst, men sådana äro icke de gamla och fattiga hulpna med, de torde ha mera gagn av att det framkommer förslag som vi ha möjligheter att genomföra inom de närmaste åren.

Jag har sökt att av de utredningar, som föreligga färdiga — och som herr Spångberg även haft tillfälle att taga del av — utröna i vad mån ekonomiska möjligheter finnas att tillmötesgå de krav, som framställts i de kommunistiska motionerna. I dessa kräves främst att pensionstilläggen skola höjas, så att pensionerna icke få utgå med mindre belopp än att de, jämte den egna inkomsten, icke understiga 900 kronor per år. Vidare att inkomstgränsen höjes till 1,200 kronor, och att åldersgränsen sänkes till sextio år. Av pensionskommitténs utredningar framgår emellertid att exempelvis en fast årlig pension av 300 kronor åt varje person, som fyllt 67 år eller som är invalid, skulle för det allmänna år 1935 medföra en kostnad av 151 miljoner kronor, och för en årlig pension av 400 kronor 202 miljoner kronor. Härvid har man dock räknat med en väsentlig höjning av pensionsavgifterna, nämligen en fördubbling av grundavgiften från nuvarande tre kronor till sex och att en procent av inkomsten skulle utgå å tilläggsavgifter i stället för nu utgående. Dessa siffror säga oss väl ändå att frågan icke är så enkel som motionärerna vilja göra den, utan att det är nödvändigt att överväga, vad som är ekonomiskt möjligt att genomföra.

Enbart för den grupp av pensionärer, som äro födda 1864 eller tidigare, och alltså äro över 67 år, samt för alla yngre personer, som vid 1930 års ingång redan voro invalider — 302,300 män och 391,300 kvinnor — beräknas för en pension av 300 kronor det allmännas bidrag för år 1930 komma att utgöra 204 miljoner och för år 1935 151 miljoner kronor, samt för en årlig pension av 400 kronor respektive 273 och 202 miljoner.

Nu vet jag mycket väl, att man här kan göra den invändningen att det i viss mån icke är nya utgifter, det här är fråga om, utan att detta delvis skulle komma att minska fattigvårdsutgifterna, och jag finner naturligtvis den invändningen vara fullt bärande. Men bara dessa siffror borde väl dock säga herr Spångberg, att det är nödvändigt att icke föra fram förslag, som bli alltför betungande för folket, ty man bör komma ihåg, att avgifterna skola betalas av oss själva. Lämpligast torde vara att få till stånd en sådan omläggning av pensionsförsäkringen, att det blir en särskild ålderspensionering skild från invaliditetsförsäkringen, med tillfredsställande pensioner åt våra gamla. Svårigheten ligger i att vi sammankopplat invaliditets- och ålderdomsförsäkringen och enligt min mening gjort den allt för vid, då den omfattar så gott som hela svenska folket. Det är svårigheten att komma till rätta med det problemet som fördröjt kommitténs arbete i icke ringa grad.

Vad sänkningen av åldersgränsen beträffar, låter det naturligtvis bra, när man säger, att pensionsåldern bör vara sextio år och att man genom att pen-

Ang. revision av lagen om allmän pensionsförsäkring m. m. (Forts.)
sionera 60-åringarna kan bereda arbete åt de unga. Jag förnekar icke, att jag själv varit inne på den tanken många gånger, och saken synes till en början ligga ganska enkelt till. Men vid en närmare granskning av frågan finner man dels att med den stora mängd åldringar vi ha i vårt land — det största antalet i alla europeiska länder — bli kostnaderna för stora, och dels att även vid en pensionering i 60-årsåldern kunna vi ju icke hindra dessa pensionerade från att arbeta i de fall, då det vore möjligt för dem att få arbete. Då undrar jag, om vi icke kunna lösa ungdomsarbetslösheten på ett billigare och mera tillfredsställande sätt. Jag vet det inte, men jag tror det. Ungdomsarbetslösheten är emellertid en så allvarig fråga att man måste söka komma tillrätta med den, vad det än kostar, men jag tror icke, att det kan ske efter dessa linjer.

Beträffande kravet på provisorisk höjning av pensionstilläggen, så tycker jag att herrar motionärer gått något lättvindigt till väga, då de inte givit någon som helst antydning om varifrån pengar skola tagas till att finansiera detta förslag. I normala tider kan dylikt kanske överlämnas åt riksdagen, men i nödtider som dessa, då vi måste skaffa pengar att bekämpa arbetslösheten med i främsta rummet, bör en motionär även tänka på kostnaderna för de åtgärder som krävas. När kostnaderna med nuvarande pensionstillägg av 225 kronor för män och 210 kronor för kvinnor årligen uppgå till 60 miljoner kronor för det allmänna, måste kostnaderna vid en höjning av pensionstillägget med 300 kronor stiga till mer än det dubbla beloppet eller 120 å 130 miljoner kronor. Jag undrar, om herr Spångberg kan säga, varifrån vi skola taga pengarna här-till? Och har herr Spångberg tänkt över var kommunerna och landstingen skola taga medlen ifrån till de ökade kostnader som komma på deras del, vid ett omedelbart höjande av pensionstilläggen? Några medel härfor äro icke upptagna i deras årsbudgeter. Även om man aldrig så gärna skulle velat gå med på motionen, måste man väl dock räkna med realiteter. Jag tror att herr Spångberg innerst inne vet att det icke går att lösa frågan så här utan vidare. Herr Spångberg beskyller oss socialdemokrater för att vi vid valtillfällen tala om folkpensionens brister, men att vi sedan icke vilja göra något för att avhjälpa dessa, vilket icke är sant. Jag vill för min del icke gärna komma med några beskyllningar, men jag kan ändock inte uraktlåta att säga att dessa motioner mera ha kommit till för att ge herrar kommunister en gloria ute bland väljarna, än för att verkligen åstadkomma några resultat. Ty jag tror, att herr Spångberg, såsom gammal riksdagsman, väl vet, att dessa förslag, såsom de utformats, äro orealiserbara i dessa tider, då vi ha stora svårigheter att dragas med på alla håll.

Jag ber alltså, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Häruti instämde herrar *Eriksson* i Falun och *Elmroth*.

Herr **Magnusson** i Skövde: Herr talman! Jag skall icke tillägga många ord, men först skall jag be att få säga till den förste ärade talaren, herr Spångberg, att då han yttrade, att det var lämpligt, att man framförde här i riksdagen samma förslag och använde samma talesätt som man använde ute under valarbetet, så kan det vara riktigt, men det kan knappast tagas till intäkt för någon egen berömmelse i föreliggande fall. Ty är det riktigt, att man så bör göra, bör man också begränsa sina uttalanden i valrörelsen och sina framställningar i riksdagen inom det möjligas gränser och icke forma båda så, att de skola vara ägnade att för sig gynnsamt stämma folk, som icke ha möjlighet att genomtränga vallöftenas innebörd men dock möjlighet att vid valtillfällena skänka vederbörande sin röst.

Ang. revision av lagen om allmän pensionsförsäkring m. m. (Forts.)

En liten beräkning av vad motionärernas förslag skulle medföra för kostnader och därjämte ett litet hänsynstagande till det nuvarande ekonomiska läget borde kunna visa t. o. m. en kommunist, att vad som här föreslagits är alldeles omöjligt att genomföra. Vad skall det då tjäna till och vad ligger det för ansvarskänsla bakom detta, att man går ut och — såsom jag varit i tillfälle att höra — säger till en samling av landsbygdens åldringar: rösta med oss, så skola vi gå in för att de nuvarande svaga och dåliga pensionsförmånerna ökas till vad som nu är föreslaget eller 900 kronor. Jag hörde vid ett tillfälle en snäll landsortsgumma, som efter en dylik framställning sade: »Det var en snäll herre den där, den ska vi väl ändå rösta med.»

Herr Spångberg började sitt anförande med uttalandet, att riksdagen har knappast heder av sitt tjuguariga verk, pensionslagen, som infördes 1913, och att det icke har berett det fattiga folket i landsorten någon glädje. Man skall antingen vara oerhört okunnig om det verkliga förhållandet eller ha en betydande förmåga att vid sidan av vad man vet framställa saker tendentiöst för att våga det påståendet. Jag vågar tvärtom påstå, att riksdagen har heder av 1913 års beslut och därefter följande påbyggnader, och jag vågar även uttala, att folk runt om i landet har haft glädje av beslutet, ty alla, som ha reda på förhållandena och icke av vissa skäl fördölja sin kunskap om detta, veta, att trots att beloppen kunna vara otillräckliga i många fall, äro beloppen dock ytterst välkomna för en stor mängd personer i landet, som också med stor tacksamhet mottaga desamma. Man kunde väl önska, att beloppen kunde göras något rikligare, men en annan sak är att genomföra detta. Det har icke varit utskottet möjligt att utföra några beräkningar av vad herrar kommunisters framställningar i dessa båda motioner skulle medföra i ökade utgifter. Den ärade talarinna, som företrädde mig i talarstolen, har givit vissa antydningar, men det skulle säkerligen röra sig om 200 eller 300 miljoner kronor eller kanske mer. Men jag frågar: finnes det någon tänkbar möjlighet att nu realisera sådana förslag?

Jag vill, då man sammankopplat frågan om tidigare pensionsålder, vid sextio år, med frågan om ungdomsarbetslösheten, säga, att jag är av den bestämda meningen, att denna sista fråga icke löses därigenom, att sextioåringarna få en ökad pension eller få pension tidigare. Det har skett en förskjutning i många hänseenden, i fråga om åldersklasserna, i fråga om medelåldern, som har blivit betydligt högre, men det har också skett en förskjutning i det avseendet, att det genom ett mindre ansträngande levnadssätt än tidigare och förbättrade hygieniska förhållanden m. m. som haft den påföljd att sextioåringarna numera ha en helt annan och bättre vigör än tidigare. Såsom den ärade talarinnan erinrade om kan ju ingen hindra dessa att fortsätta med sitt förut innehavda arbete, och sålunda skulle genom deras pensionering i stort sett icke några väsentliga arbetstillfällen beredas de unga. Jag tror således, att när man kommer fram med en sådan framställning från kommunistiskt håll, har man icke gjort sig mödan att undersöka, huru en dylik pensionsförsäkring skulle verka, lika litet som man gjort sig mödan undersöka, huru framställningen skulle verka i ekonomiskt hänseende. Då härtill sedan kommer — vilket utskottet också hänvisat till — att hela frågan om vår folkpensionering ligger under utredning — en utredning, som snart beräknas vara färdig — finns givetvis ännu mindre något skäl för ett bifall till motionen utan alla skäl tala för utskottets hemställan, till vilket jag härmed ber att få yrka bifall.

Herr Spångberg: Herr talman! Då fru Nordgren började sitt anförande, förstod jag mycket snart, även om jag icke vetat det förut, att fru Nord-

Ang. revision av lagen om allmän pensionsförsäkring m. m. (Forts.)

gren under den tid, som pensionsförsäkringssakkunniga hållit på med sin utredning, själv blivit ledamot av denna kommitté. Fru Nordgren talar nämligen ur de sakkunnigas, kommittéledamöternas, synpunkt men icke ur åldringarnas synpunkter, deras, som äro i behov av stöd genom folkpensionering. Jag vet icke, om fru Nordgren är att gratulera till att vid sin sida ha fått högermannen Magnusson i Skövde, och att han delar i alla avseenden, de synpunkter på pensionsförsäkringsfrågan och möjligheten att lösa densamma, som fru Nordgren framfört. Detta stärker givetvis i kammaren fru Nordgrens ståndpunkt vid en votering, men huru åldringarna och de klasser, som kanske stodo bakom fru Nordgren i valrörelsen, uppskatta den styrkan, är en annan fråga. Fru Nordgren tyckte, att jag talade så vackra ord, men menar att med vackra ord kommer man ingenstans. Jag är för min del, såsom jag nyss sade i mitt förra anförande, av den meningen, att det centrala i denna fråga är, att de gamla skola kunna leva, och vilket belopp de måste ha för att kunna existera på dessa pensioner. Detta är för mig utgångspunkten för mitt ställningstagande i pensionsfrågan. Vad sade nu socialdemokraterna i valrörelsen? Jag vet ju, att enligt herr Engberg äro socialdemokraterna dubbelbottnade, och detta framgår av deras politik. Det ena, som ligger på den ena botten, togs tydligen fram i valrörelsen, och det andra togs tydligen fram i sakkunnigkommittén. Vad som sagts i valrörelsen slår den socialdemokratiska sakkunnigheten ihjäl i kommittéerna. Eljest har jag här en liten broschyr, skriven av herr Per Albin Hansson, med rubriken: Socialdemokratien inför valet. Den utgavs föregående år och är sålunda färsk. Beträffande de synpunkter i fråga om pensionsförsäkringen, som socialdemokraterna gävo uttryck åt under föregående års valrörelse, heter det: »Socialdemokraternas krav är: Tillräckliga pensioner, på vilka de gamla kunna leva. Om någon samhällelig förpliktelse kan anses oomtvistlig, är det väl förpliktelsen mot de medborgare, som efter att hava givit samhället sin kraft icke längre kunna arbeta för sin försörjning. Den förpliktelsen skall emellertid icke fullgöras så snålt, att de gamla belastas med ständiga bekymmer för morgondagen, utan fyllas så, att en god omvårdnad beredes dem.» Här talas det icke om att det blev så dyrt. Det är klart, att folkpensioneringen kostar pengar, men herr Per Albin Hansson talade i sin framställning i denna broschyr ej om att det blir för dyrt att pensionera de gamla. Han anser givetvis kostnaderna vara en självklar sak i den mån, som det är en *samhällelig oomtvistlig plikt* att ge de fattiga så mycket, att de kunna få en god omvårdnad *utan ständiga bekymmer* för morgondagen. Men det är ofta så, fru Nordgren och herr Magnusson i Skövde, att när det gäller de fattiga överhuvud taget och man föreslår åtgärder, som skola gagna dem, är det alltid för dyrt. Då slår man alltid ner sådana förslag med den motiveringen: Var skola vi taga pengarna? Det är så stora kostnader. Mina damer och herrar, tag fram denna synpunkt, när det gäller andra beslut! Tag fram denna synpunkt, när det gäller anslag till militarismen! Tag fram denna synpunkt, när det gäller de högre ämbetsmännens löner! Tag fram denna synpunkt vid en mängd andra tillfällen, där det sannerligen går att göra besparingar utan att det skulle för dem, som drabbas därav, bli några särskilda bekymmer för brödet för morgondagen! Huru annorlunda ställer det sig icke, när det gäller folk från de högre klasserna och från ämbetsmannahåll. Jag påminner mig en pensionsfråga, som var föremål för behandling här i riksdagen för ett par år sedan. Det gällde då en landshövding, som enligt gällande bestämmelser icke hade rätt att erhålla pension. Vad fick han? Var det då fråga om att pruta på 900 kronor? Nej, han erhöll ett belopp på närmare 7,000 kronor med socialdemokraternas tillskyndan, ty

Ang. revision av lagen om allmän pensionsförsäkring m. m. (Forts.)
då gällde det icke massan därnere, som har bekymmer för brödbiten för dagen.

Fru Nordgren har också sagt, att kommunerna skulle få ökade utgifter, om vårt förslag skulle komma att bifallas. Jag förstår icke fru Nordgrens utgångspunkt därvidlag, ty jag för min del har kommit till den uppfattningen, att kommunernas bekymmer för sina utgifter för fattigvården skulle lättas i den mån, som denna sak ordnades genom högre pensionsbelopp. Jag ber att få ett svar från socialdemokraterna, som i herr Hanssons broschyr givit uttryck åt den uppfattningen, att de gamla skola beredas pensioner så att de få en god omvårdnad och slippa ständiga bekymmer för morgondagen. Huru höga belopp anse ni skola utgå för att de gamla skola kunna leva enligt de vallöften, som ni avgivit?

Herr förste vice talman, jag vidhåller mitt yrkande.

Herr Eriksson i Falun: Herr talman! Då jag är med i pensionsförsäkringskommittén och även varit med om att utforma det socialdemokratiska partiets valprogram, så bör jag ha rätt att något försvara vår ståndpunkt. Herr Spångberg sade att socialdemokraterna i sitt valprogram och i sin propaganda vid valen hade utlovat, att man skulle arbeta för en pensionsförsäkring, där de gamla skulle få en så pass dräglig bärgning, att de icke behövde anlita fattigvården, eller, som herr Per Albin Hansson uttryckt det i sin broschyr, att man skulle ge de gamla pensioner, på vilka de kunde leva. Ja, det är den ståndpunkt, som socialdemokratiska arbetarpartiet förde ut i valrörelsen, och det är den ståndpunkt, som partiet kommer att arbeta för, tills den blir genomförd. Vi hoppas livligt, att därvid få sådant stöd från andra partier, att detta yrkande må kunna genomföras. Det är rättfärdigt och riktigt. Det är emellertid en sak, och en annan sak är att utan vidare gå med på herr Spångbergs och hans partikamraters motion. Det är två vitt skilda saker. Att skriva en sådan motion behöver icke kosta så särdeles mycket arbete. Det kan vem som helst göra. Det är bara en gest, men en gest, som icke kan hjälpa de gamla. Vi ha sagt, att de gamla skola få sådana pensioner, att de kunna leva på dem. Vi vilja emellertid icke bara nöja oss med att väcka en motion, som ser bra ut, utan vi ha lovat att verkligen försöka genomföra vårt program. Nu kanske herr Spångberg säger, att det är samma sak. Nej, det är icke precis samma sak. Det är någon skillnad, ty herr Spångberg har aktat sig för att ange, varifrån pengarna skola tagas för genomförandet av hans förslag, och han har icke ens tillnärmelsevis angivit vad reformen skall kosta.

Pensionsförsäkringskommittén har arbetat, det vill jag uppriktigt erkänna, alltför länge. Det hade kunnat gå något fortare, men vissa omständigheter ha gjort, att arbetet icke gått så fort, som man skulle ha önskat. I alla fall har kommitténs sakkunnige utfört ett duktigt arbete och ett arbete, som herr Spångberg borde studera. Om herr Spångberg studerar de två betänkanden, som framlagts, kan herr Spångberg med ledning av dem komma till en approximativ uppfattning om vad hans motion skulle kosta i genomförande. Jag vet icke, om herr Spångberg har kostat på sig så mycket arbete, som behövs för att tränga igenom dessa två av sakkunniga fackmän utförda utredningar. Det skulle emellertid verkligen vara välgörande, om herr Spångberg läste igenom utredningarna och försökte med stöd av dem få ett grepp om hur problemet ligger, och därefter bilda sig en mening om hur man skall bära sig åt för att de gamla skola få det drägligt ställt. Det är nämligen icke nog med att säga, att deras ställning skall förbättras, utan man måste också säga, hur det skall gå till.

Ang. revision av lagen om allmän pensionsförsäkring m. m. (Forts.)

Med utgångspunkt härifrån skall jag be att få säga några ord om de föreliggande motionerna. Dessa motioner äro verkligen underbara icke blott ur ekonomiska synpunkter utan även i andra avseenden.

Jag skall först något beröra den motion, som gäller provisoriska åtgärder, d. v. s. att man nu skulle höja pensionstilläggen från 225 resp. 210 till 525 resp. 510 kronor. För min del har jag aldrig tänkt mig frågan så enkel, att man utan vidare skulle fördubbla de nuvarande pensionstilläggen, och därigenom öka statens, landstingens och kommunernas anslag från 65 miljoner, vartill de för närvarande uppgå, till över 200 miljoner kronor. Därigenom hjälper man de pensionärer, som bo på billigaste ort, på landsbygden, men hjälper icke städernas fattiga åldringar i samma omfattning. Så enkel har jag icke trott, att frågan varit, att man till dem som bo på den allra billigaste landsbygden kunde till man och hustru tillsammans lämna 1,000 kronor i pensionstillägg, men att två makar i Stockholm icke heller skulle erhålla större pension. I Stockholm kan man dock icke hyra ett rum och kök för den summan. Yrkandet vittnar om att man icke tänkt igenom problemet.

Fru Nordgren framhöll, att motionärerna tänka bara på staten och icke alls på landstingens och kommunernas kostnader, och det förstod icke herr Spångberg. Ja, vad visar det? Jo, det visar, att han icke kan pensionslagen. Där står nämligen, att landsting och kommuner skola betala vardera en åttondedel av kostnaden, alltså tillsammans en fjärdedel. Tredubblar man kostnaderna för staten, tredubblar man också kostnaderna för herr Spångbergs egen kommun, för alla kommuner och för landstingen. Det är sålunda icke blott statens kostnader, som det här gäller, när man icke samtidigt har föreslagit någon förändring i grunderna för pensionstilläggens utgående.

Vad sedan själva huvudmotionen beträffar, är den skriven så, att det icke är så gott att få något grepp om den, men jag skall försöka tolka den välvilligt. Man utgår ifrån, att ingen skall hava mindre pension än 900 kronor, vilket belopp alltså skall representera minimum. Jag skall ingalunda säga, att en sådan inkomst vore för mycket, bara man kunde täcka giften.

Man har i motionen utgått från den riktiga principen, att det skall införas en dyrortsgruppering och man kan ju tänka sig, att det skulle utgå 100 % högre belopp i Stockholm och Göteborg mot i lägsta dyrortsgruppen. På billigaste ort skulle minimibeloppet för ensamstående person utgöra 900 kronor. Om man tänker sig en så snäv förhöjning för äkta makar, som båda erhålla pensionstillägg, som 50 %, skulle detta belopp för tvenne makar uppgå till 1,350 kronor. Med dyrortsindelning skulle alltså i Stockholm två makar få det dubbla eller 2,700 kronor. Sedan tillägger man emellertid också som ett tredje yrkande, att pensionsåldern skall sänkas till 60 år.

Utan att ha gjort några närmare beräkningar vågar jag påstå, att motionens yrkande skulle medföra en kostnad större än den nuvarande riksstaten. Jag påstår bestämt, att så blir fallet. Nog tycker man i alla fall, att innan man i valrörelsen gör sådana programförklaringar som att nu skola alla få minst 900 kronor i pension, och innan man kastar fram en motion i riksdagen med detta yrkande, så borde man ha undersökt, hur detta yrkande kommer att te sig ekonomiskt. Att under ett år, då arbetslösheten är så omfattande, och då man på alla sätt måste skaffa pengar för att lindra densamma, att då föreslå, att vi också skola genomföra en sådan pensionering som denna, det kan man helt enkelt icke.

Jag skulle sedan vilja säga några ord speciellt om 60-årsgränsen. Visst vore det önskvärt att pensionsåldern bleve sänkt, men om herr Spångberg ville studera de utredningar, som pensionsförsäkringssakkunniga ha avgivit, så skulle han finna hur åldersfördelningen kommer att se ut i vårt land i fram-

Ang. revision av lagen om allmän pensionsförsäkring m. m. (Forts.)

tiden, och vilka allt annat än ljusa utsikter detta öppnar för pensionsförsäkringen. Om herr Spångberg emellertid icke vill underkasta sig detta arbete, behöver han icke gå längre än till sin egen pensionskassa och fråga sakkunniga, hur de anse, att framtiden ter sig för kassan med nuvarande avgifter. Jag tror, att han då skall få en lektion av de sakkunniga, som ger honom ett begrepp om hur åldersfördelningen för närvarande ter sig i vårt land.

När det nu förhåller sig med åldersfördelningen på detta sätt, måste man fråga sig, om det finns någon möjlighet att av ekonomiska skäl gå ned till 60 år. Nu sade herr Spångberg, att på detta sätt skulle man kunna råda bot på ungdomsarbetslösheten. Javisst skulle man göra det, men då måste man förutsätta, att man samtidigt stipulerar, att den, som fått pension, icke får lov att utföra något avlönat arbete. Erfarenheten i fråga om dem, som nu få tjänstepension och som få mycket bättre pensioner än folkpensioneringen kan ge, tyder dock icke precis på att så är förhållandet. Man slutar den anställning man har hos sin gamle arbetsgivare, men därav följer ingalunda, att man icke utför annat avlönat arbete. Skulle det kunna bli någon ändring i fråga om ungdomsarbetslösheten genom sänkning av pensionsåldern, måste de pensionerade sluta att arbeta, men det är icke så säkert, att sextioåringarna själva skulle vara så glada åt en sådan bestämmelse. Jag får för egen del säga, att nog skulle det vara beklämmande, om man vid 55 års ålder skulle tänka sig, att om fem år får man icke utföra något avlönat arbete. Jag tror icke, att den vägen är framkomlig. Man får nog lov att tänka sig för, innan man slår in på en sådan linje.

Jag har med det nu sagda velat ange, vart man kommer med motionärernas förslag. Därmed har jag dock ingalunda velat säga annat än att det är av yttersta vikt att så snart som möjligt en förbättring av folkpensioneringen genomföres. Man kan sätta upp en fana så långt borta i fjärran, att man aldrig når målet. Är det så, att man tror, att de gamla få det bättre därigenom, så kan man ju sätta upp en sådan fana. En annan linje är den, som socialdemokraterna angåvo i sitt valmanifest. För min del vill jag avge den förklaringen, att i valet mellan förslag till revision av pensionsförsäkringen av olika räckvidd är jag hellre med om att arbeta för ett förslag, som ger de fattiga omedelbar hjälp, även om förslaget är av mindre långt gående räckvidd, än att vara med och framföra ett förslag som är ogenomförbart, därför att det kostar för mycket. Jag vet, att den uppfattningen delas av hela den socialdemokratiska riksdagsgruppen, att vi skola göra allt som göras kan på detta område, men därav följer icke att gruppen kan gå med på sådana linjer, som herr Spångberg har utstakat. Det finns ingen av gruppens medlemmar, som vill vara med om en sådan demonstration, som i denna motion blivit föreslagen. Detta må sedan herr Spångberg tolka hur han vill.

Jag har velat klargöra, hur vi se på denna sak. Vi hoppas, att kommittén snart skall kunna komma fram med sitt förslag, och vi hoppas också, att vi då skola få stöd från andra än våra partimedlemmar för att få igenom en effektiv förbättring. Det är icke blott hos arbetarrepresentanterna, som den uppfattningen finns, att det bör bli en förbättring av folkpensionerna, utan den finns också på annat håll.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Fru Nordgren: Herr talman! Herr Spångberg ville i sitt anförande göra gällande att mitt ståndpunktstagande i denna fråga påverkats av att jag kommit med i 1928 års pensionsförsäkringskommitté. Jag kan försäkra herr Spångberg att så icke är fallet, därtill har jag tillhört denna kommitté i alltför kort tid. Men jag har allvarligt bemödat mig att sätta mig in i frågan

Ang. revision av lagen om allmän pensionsförsäkring m. m. (Forts.)
och studerat de utredningar, som denna kommitté framlagt, och de fakta, som här framlagts, kan man icke förbigå, utan måste räkna med dem. Det måste herr Spångberg också, om han vill vara ärlig. Vi kvinnor beskyllas gärna för att vilja tänka med känslorna och icke med förnuftet. Jag medger oförbehållsamt, att jag ingalunda är fri från känslotänkande och jag försäkrar herr Spångberg, att ingen kan varmare än jag önska att det vore möjligt att kunna realisera sina önskemål för de gamla och bereda dem sådana pensioner som herr Spångberg här har föreslagit. Jag hoppas också att vi skola komma dithän en gång, att vi kunna avlösa den nuvarande fattigvården åt våra åldringar med pensioner, som ge dem en skälig försörjning. Detta hindrar emellertid icke, om jag känner ansvar för mitt arbete, att jag också måste räkna med förnuftsskäl och ta hänsyn till de ekonomiska faktorerna.

Så gratulerade herr Spångberg mig till att ha kommit i sällskap med herr Magnusson i Skövde i denna fråga. Ja, härtill vill jag säga att detta icke generar mig, då jag icke lägger några partisynpunkter på frågan, lika litet som det skulle genera mig, ifall jag skulle komma i sällskap med herr Spångberg och hans partivänner, när de företräda förnuftiga åsikter. Det är ju dock icke så säkert, att, den gång vi fått ett förslag utformat och framlägga det samma inför riksdagen, herr Magnusson i Skövde och jag fortfarande befinna oss på samma linje, men skulle vi göra detta och herr Magnusson vill vara med om en lösning av frågan som jag finner acceptabel, skall jag hälsa detta med tillfredsställelse.

Det har redan framhållits av herr Eriksson i Falun, att herr Spångberg säkerligen icke tänkt sig in i saken, då han sade sig icke kunna förstå mitt yttrande om kommunernas ökade kostnader. Det är ju ändå så, att kommunerna få bära sin andel av kostnaderna. Och, herr Spångberg, en sådan generell höjning av pensionstilläggen skulle dessutom, om motionärernas förslag ginge igenom, icke bara komma de fattiga till godo utan jämväl stora grupper, som sitta med ganska stora ränteinkomster. Herr Spångberg kräver ju i sin motion en höjning av inkomstgränsen, ifrån nuvarande 50 kronor till 1,200 kronor. Vad skulle en dylik höjning innebära? Jo, just vad jag nyss anfört att pensionärernas grupp skulle utökas oerhört, genom att en del kapitalinnehavare, som nu äro utestängda, skulle bli berättigade till pensions-tillägg. Kan detta vara rimligt i en nödtid då vi behöva varje krona för att skaffa bröd och arbete åt vårt folk? Är det herr Spångberg eller jag, som resonerar förnuftigt härvidlag? Nu tror jag emellertid icke, att herr Spångberg haft en allvarlig tanke på att få igenom sin motion, ty i så fall skulle han ha gett någon antydning om varifrån pengar skulle tagas att bestrida kostnaderna. Här räcker det inte med hela militärbudgeten, herr Spångberg!

Det finns emellertid också en grupp, som herr Spångberg har glömt bort, och det är de, som få dessa pensionstillägg enligt övergångsbestämmelserna och som ha det allra sämst. Det är en ganska stor grupp. Dem vill väl icke herr Spångberg lämna utanför, och enligt kommitténs utredning går enbart en höjning för dem av pensionstilläggen från nuvarande resp. 150 och 140 kronor till 225 resp. 210 kronor till 9.5 miljoner kronor. Det är ytterligare en kostnadsökning som man måste räkna med.

Jag menar, att man får ha så varmt hjärta man vill för de gamla, och jag vill icke diskutera, vem av oss, herr Spångberg eller jag, som ömmar mest för våra åldringar — men man måste ändå räkna med realiteter. Det kan man icke komma ifrån.

När herr Spångberg säger, att socialdemokraterna gingo ut i valrörelsen med löften, som de icke tänka infria, så vill jag erinra honom om att ännu föreligger icke något som helst utformat förslag från socialdemokratiskt håll i

Ang. revision av lagen om allmän pensionsförsäkring m. m. (Forts.)
pensionsförsäkringsfrågan. Jag tycker, att herr Spångberg kunde vänta med sin kritik av socialdemokraterna tills förslag framlagts. Skulle detta då vara sådant att det ger anledning till berättigad kritik, och skulle det då befinnas, att socialdemokraterna svikit de löften de givit sina väljare är han ju i sin goda rätt att föra klandertalan, men till dess bör han kunna lugna sig. Jag tror icke heller, att denna kritik är ärligt menad, utan endast kommunisternas vanliga försök att komma socialdemokraterna till livs och ge dem ett tjuvnyp i tid och otid. Men härmed bringas ingen hjälp åt de fattiga och gamla. Det hade varit värdigare om man sökt enighet för att få fram ett bärande och genomförbart förslag att hjälpa de gamla ute i landet. Munväder och tomma gester har jag icke mycken aktning för.

Herr talman! Jag ber att få vidhålla mitt yrkande.

Herr Flyg: Herr talman! När jag hörde fru Nordgrens första anförande från kammarens talarstol slog mig en tanke, och den tanken blev ännu mera bestämd, då jag sedan fick höra herr Eriksson i Falun deklarerat och utveckla all den märkliga sakkunskap på detta lagstiftningsområde, som han är i besittning utav. Den tanke, som slog mig, var den, att vi ju snart ha att vänta ett förslag från den kommitté, som arbetar på detta område, och visserligen har det deklarerats från olika håll, att det är ett förfärligt invecklat problem, men jag undrar, om det icke i kammaren i dag liksom hissats några signaler, som skulle i förväg deklarerat: bli inte alltför förvånad, svenska folk, om vi sakkunniga, när vi lägga fram vårt förslag, komma att i realiteten säga, att det kan egentligen icke bli mycket annorlunda mot vad det nu är. Herr Eriksson i Falun sade och fru Nordgren sade, att vad ni ha begärt i er motion, är icke alls för mycket. Vi skulle så gärna vilja gå med på det, men ni sakna fullständigt ekonomiskt förstånd. Ni ha ingen aning om vad som står i olika utredningar. Herr Spångberg har icke ens kostat på sig att titta i dessa värdefulla dokument. Visserligen är det sant, att så mycket behöver en gammal människa här i landet för att kunna leva, men vi ha ingen aning om varifrån pengarna skola tagas. Detta är innehållet i ert resonemang.

Hör nu, hur är det med det socialdemokratiska partiprogrammet? Visserligen har det genomgått vissa förändringar sedan tiden före 1917, då jag själv var med i partiet, men om jag följt med rätt, har det ännu icke förändrats så långt, att man strukit slutmålet: ett socialistiskt samhälle. Det stod en liten socialdemokratisk debattör vid en dikesren i somras på ett valmöte — han hade till och med studentmössa på nacken — så att jag får väl anta, att han var en lärd och auktoritativ representant för partiet, och vad sade han? Jo, han sade, att det finns ingenting, som bestrider, att man icke skulle kunna på demokratiens och parlamentarismens väg förverkliga socialismen. Nu skulle vi kanske ta upp en liten diskussion mellan oss och socialdemokraterna om vad man menar med socialismens förverkligande, men jag skulle tro, att man måste dock i varje fall från socialdemokraternas sida fortfarande därmed mena, att en åldring, en man ute på landsbygden eller inom industrien, icke blott en gammal landshövding utan en vanlig åldring, skall kunna leva drägligt, då han slutat sin livsgärning. Ni ha sagt, att vad vi ha begärt är icke för mycket, men att man måste ta hänsyn till ekonomiska realiteter. Men jag frågar er: när man alltså icke kan enligt detta resonemang på demokratiens och parlamentarismens väg genomföra ens en dräglig folkpensionering, hur tänka sig herrarna då att på den vägen få socialismen förverkligad. Skall också den frågan stoppas in i ett utredningsverk, som arbetar 20 år och som sedan förklarar, att det går icke heller, ty det kostar för mycket pengar.

Jag skulle vilja säga, att denna debatt är verkligen ytterst intressant och

Ang. revision av lagen om allmän pensionsförsäkring m. m. (Forts.)
upplysande. Jag vet icke, herr förste vice talman, om jag drog en riktig slutsats, när jag antog, att man efter dessa deklarationer kan räkna med att man snart skall komma med ett förslag i denna fråga och att det som anförts här i dag skulle utgöra programuttalanden om detta förslag, men jag skulle vilja säga, att den sakkunskap, som herr Eriksson i Falun har utvecklat här i dag och som han givetvis avsåg skulle vara förintande mot oss, innebär i stället en förintande dom över socialdemokratien framför allt — det hjälper icke om herr Ahl ojar sig aldrig så mycket; gör det på ett valmöte i stället och försvinn icke då — denna sakkunskap innebär, säger jag, en förintande dom över demokratien och över socialdemokratien alldeles särskilt, ty om man icke med dess medel och på dess vägar ens kan ge de gamla en dräglig tillvaro utan måste stiga upp och säga, var skola vi ta pengarna ifrån, hur skola vi kunna ordna det, då måste man också erkänna, mina damer och herrar från det hållet, att då kan man icke heller förverkliga ett socialistiskt lyckorike på den vägen. Vad är det vi här bevittna? Vi skola taga hänsyn till nuvarande ekonomiska förhållanden, säger fru Olivia Nordgren. Det är riktigt, det förstår jag, men tro damerna och herrarna, att de ekonomiska förhållandena bli bättre om två eller tre år. Ja, ni hoppas på det. Jag skall gärna för mitt vidkommande medge, att det kan tänkas, att en konjunkturvändning inträffar, men det blir dock endast för en ytterst kort period, ty det, som vi i dag brottas med, det är kapitalismens katastrof och därmed den borgerliga demokratiens upplösningsprocess, dess upplösning och dess bankrutt. Äro vi icke på det klara med detta? Tro ni, att vi skola komma ur dessa svårigheter genom en uppåtgående ekonomisk konjunktur, och att därmed möjligheterna skola bli större att ge de gamla 900 kronor i pension? Tro ni det är möjligt? Jag ber alla om ursäkt, som känna sig träffade, men den tron bottnar i en ohyggligt stor enfald och en oerhörd brist på socialistisk förståelse och vetande. Det skulle behövas i dag mer än förut, skulle jag tro, att man är medveten om vad verkligheten lär oss. Dessa deklarationer, då man samtidigt säger, att 900 kronor äro icke för mycket, men att de icke kunna förverkligas, utgöra ett bevis på att man är oförmögen att inom den nuvarande samhällsordningens ram ge de gamla fattiga ens en dräglig ålderdom. Dithän ha vi kommit. Det har herr Eriksson i Falun med sin sakkunskap talat om för oss, och för det är jag honom tacksam.

Jag har, herr talman, intet övrigt att tillägga än att instämma i min partikamrats herr Spångbergs yrkande.

Herr Magnusson i Skövde: Herr talman! Jag skulle kanske avstått från att vidare yttra mig och blanda mig i det gräl, som här förts mellan kommunister och socialdemokrater. Men jag finner, att herr Flyg här gjort ett uttalande, varmed han slog sig själv ganska ordentligt på fingrarna, när han yttrade att vad man här egentligen brottades med var en strid om kapitalet. Och han säger, att den, som tror, att det är möjligt att genomföra en åtgärd sådan som den föreslagna i det nuvarande samhället — det var kontentan av hans anförande — den var enfaldig. Ja, då ha herrar motionärer och kommunister visat sig vara icke så litet enfaldiga, när de framställt detta förslag i det nuvarande kapitalistsamhället och begära, att det utan vidare skall realiseras.

Herr Spångberg yttrade att fru Nordgren talat ur de sakkunnigas synpunkter men icke ur åldringarnas. Ja, herr Spångberg kan åtminstone icke beskylas för att ha talat ur sakkunnig synpunkt i detta fall. Det fränkänner jag honom på goda grunder. När han sedan talade om dubbelbottnad ståndpunkt under valrörelsen, skall jag icke alls taga parti för ett sådant stånd-

Ang. revision av lagen om allmän pensionsförsäkring m. m. (Forts.)
punktstagande, men jag kan icke heller ge något erkännande åt att man är fullkomligt bottenlös i sina framställningar och sina önskemål, såsom herrar kommunister visat sig vara.

Innan jag slutar, måste jag emellertid säga ännu ett ord, och man får förlåta mig, om jag icke skulle begränsa det enbart till kommunisterna utan tillåter mig att gå litet längre även till de övriga organisationerna, som kanske lovat litet för mycket. Jag erkänner nu, att alla partier ha anledning till en viss självprövning härutinnan. Då herr Eriksson i Falun sade, att det är visst icke för mycket vad som begäres, och att vi skulle mycket gärna önska, att det kunde genomföras, kan jag ur vissa synpunkter förstå honom och ur vissa synpunkter även understryka detta. Men jag tror i alla fall, att detta är något farliga ord att här framföra av en person i herr Erikssons ställning, liksom jag ej kan underlåta att meddela att det under valrörelsen har från hans parti framställts önskemål och löften angående folkpensioneringens utsträckning, vilka varit ägnade att väcka alltför stora förhoppningar. Jag vill säga, att det vore kanske skäl i att här icke nu tala så mycket om vad som är önskvärt, och att vi skulle så gärna vilja göra det eller det, utan i stället fullkomligt nyktert se på saken, vilket måste säga oss, att hur varmt vi än känna för de behövande i samhället — jag tror, att den känslan finns på olika håll — så lär i alla fall icke någon samhällsordning eller någon ekonomisk utveckling vara att förvänta, som under överskådlig tid ger möjlighet att realisera dylika önskemål. Jag har ingen anledning att betvivla riktigheten av herr Erikssons uppgift att dessa önskemål skulle innebära kostnader, som till och med bli större än den nuvarande statsbudgeten, men jag finner däraf, att det är desto större skäl i att icke framställa för vidsträckta önskemål, utan begränsa sig till uttalanden, som äro möjliga att realisera. Vi böra icke vinka med några som helst belopp och väcka förhoppningar, som sannerligen icke kunna uppfyllas inom rimlig tid.

Herr **Andersson** i Stockholm: Herr förste vice talman! De sakkunniga i pensionsförsäkringsfrågan ha här under debatten presterat något ganska märkeligt. Man har här anklagat herr Spångberg för att han icke besvarat sig med att läsa det sakkunnigbetänkande, som framkommit, och alltså icke var så sakkunnig som bland andra herr Magnusson i Skövde och fru Nordgren. Om jag skulle vilja vara elak — och det har jag egentligen ingenting emot, om jag bara kunde — borde jag kanske säga, att herr Spångberg har ju ändå icke haft tillfälle att vara avlönad på statens bekostnad för att få denna sakkunskap. Om jag vore i herr Spångbergs ställe, skulle jag säga: Är det denna sakkunskap i folkpensioneringsfrågan, som man såsom arbetare-representant tillägnat sig, då man sitter i pensionsstyrelsen och i denna kommitté, då må Herren bevara mig för att bli så sakkunnig. Ty vad som presterats från det hållet är ingenting annat än ett försök till ett utomordentligt försvar för den »försörjning», som i det nuvarande samhället lämnas åt åldringar, som nu måste mottaga understöd från fattigvården; och, såsom känt, blir försörjningen icke tillfredsställande. Är det alltså denna sakkunskap, som man tillägnat sig, för att lösa åldringarnas bekymmer, tror jag, att man, om man vill förfäktat arbetarnas och åldringarnas intressen i denna fråga, gör klokt i att icke beblanda sig med den sakkunskap, som ni prestera. Herr Eriksson i Falun och fru Nordgren samt herr Magnusson i Skövde ha i denna debatt precis presterat samma argument mot de anspråk, som ställas på en försörjning åt åldringarna.

Nu har man här sagt, att det är icke för mycket, när vi begära 525 kronor för en man och 510 kronor för en kvinna. De behöva det för att kunna

Ang. revision av lagen om allmän pensionsförsäkring m. m. (Forts.)
leva. Bägge behöva till och med 900 kronor enligt herr Erikssons uttalande, men det finns inga pengar. »Ni har icke gjort er besvär med att räkna ut varifrån man kan taga dessa pengar», säga de socialdemokratiska representanterna. Jag läste ett referat av ett tal, som den nuvarande regeringschefen höll i höstas under valrörelsen — jag läste det i regeringsorganet, så att jag föreställer mig, att referatet är riktigt. Här sade den nuvarande regeringschefen, att varifrån än dessa pengar skola tas skola åldringarna beredas full försörjning. Detta var i september 1932. Då talades det icke om var pengar skulle tagas. Det är nu i februari 1933, nu tala socialdemokraterna bara om att det ej finnes pengar. Det är riktigt som min kamrat herr Flyg sade alldeles nyss, att de sakkunniga, som här talat, ha tydligen talat om vad som komma skall. Valmännen från 1932 gävo — och jag skulle tro, bland annat, på grund av löftena om att man skulle arbeta för en tillfredsställande folkpensionering — det socialdemokratiska partiet sin gunst i den utsträckning, att det för närvarande sitter i regeringsställning. Men det har förändrats dithän, att i stället för att tala om att varifrån än pengarna skola tagas skola vi giva åldringarna ordentlig försörjning, talar man nu icke om försörjning utan säger: Var i all rimlighets namn tänker ni taga pengarna ifrån? Det har som synes på denna tid skett en förändring. Jag förmenar icke det socialdemokratiska partiet att i valrörelsen och eljest säga till arbetarna: Var skola vi taga pengarna, om vi skola giva eder en pension, på vilken ni kan leva? Den rätten har varje parti som har en sådan uppfattning. Men att i valrörelsen säga, att vi vilja giva en ordentlig försörjning, och att i riksdagen, när frågan skall avgöras, säga: Var i all rimlighets namn skola vi taga pengarna ifrån? det kalla vi »dubbelbottnad» politik. Uttrycket är valt efter regeringens själasörjare, så det är uppenbart, att det måste vara riktigt.

När man emellertid här har från herr Magnussons i Skövde sida talat om, att man skall moderera sina anspråk och icke vara bottenlös i sina krav, som han uttryckte det, så tycker jag, att herr Magnusson har minst samma anledning som någon annan att lägga sig detta uttalande till minnes. Ty när det gäller de penninganspråk, som högerpartiet och herr Magnusson föra fram i riksdagen, så vill väl icke herr Magnusson göra gällande, att man sökt begränsa sig på något sätt. Ty granskar man de tullmotioner och andra yrkanden, som herr Magnusson under årens lopp skrivit under, måste man säga, att motionerna äro många och deras anspråk äro ur arbetarnas synpunkt så pass oförsynt tilltagna, att det är allt skäl att tala om, att det varit utan botten, när det gällt de krav, som högerpartiet och herr Magnusson framfört i riksdagen. Men när det gäller vad de fattiga skola hava, tycka herr Magnusson och hans meningsfränder, att det är oförskämt tilltaget och att man varit bottenlös i sina anspråk. Men vi begära icke av herr Magnusson, att han skall förstå de anspråk, som ställas i riksdagen för att tillgodose de fattigas intressen. Däremot hava vi det anspråket på socialdemokraterna, att när de gå ut i valrörelsen och när de äro här i riksdagen, de skola säga samma sak.

När fru Nordgren sade, att det är bäst att komma överens och söka åstadkomma det bästa möjliga, så instämmer jag. Men då skola vi icke åstadkomma bara vad de sakkunniga anse vara möjligt, utan då skola vi arbeta för vad socialdemokratien i valrörelsen har lovat genomföra. Det löftet skola vi giva fru Nordgren och hennes meningsfränder.

Ja, herr förste vice talman, när det gäller de framställda yrkandena, hava de »sakkunniga» här vittnat om, att det vore orimligt att begära, att man skulle få 525 kronor i stad och 525 kronor på landsbygden. Men hur är det nu, herr Eriksson i Falun? Tilläggspensionerna äro avvägda så, att om jag

Ang. revision av lagen om allmän pensionsförsäkring m. m. (Forts.)

bor i Stockholm eller på en av de billigaste orterna i landet, är tilläggs-pensionen densamma. För den händelse jag bor i Stockholm och uppfyller villkoren för pension samt saknar inkomster, blir tilläggs-pensionen bestämd oavsett bostadsorten. När det är så och beloppet är otillräckligt, hava vi begärt, att man provisoriskt skall höja till ett belopp, som verkar någorlunda tillfredsställande på landsbygden. Vi äro medvetna om, att det icke är tillräckligt vare sig där eller i Stockholm, men vi hava icke vågat sträcka anspråken längre. Vi hava emellertid begärt, att utredningen skall slutföras och att det skall framläggas ett förslag, som är lagt efter riktigare principer än de nuvarande bestämmelserna. Det är den enda förklaring, som gives och behöver givas till vårt anspråk på förhöjning av de nuvarande tilläggs-pensionerna.

När man från socialdemokratiskt håll förklarar, att det är icke för mycket varken med 900 eller 525 kronor, tycker jag, att man skulle kunna söka sätta sig före att arbeta för spörsmålets lösning och gärna med den utgångspunkt, som statsministern deklarerade i valrörelsen, att varifrån än pengarna skola tagas, skola åldringarna hava ordentlig försörjning. Vill ni arbeta efter den principen, vilja vi göra det lilla vi kunna. Men så länge det ligger till så, att ni i valrörelsen säga, att åldringarna skola hava tillfredsställande försörjning, varifrån än pengarna skola tagas, men i riksdagen icke tala om åldringarnas försörjning utan bara om varifrån pengarna skola tagas, så länge ni handla så, tillåta vi oss säga, att ni svikit de löften, ni givit åt valmännen i valrörelsen, de löften ni givit åldringarna i bygderna.

Jag instämmer, herr talman, i herr Spångbergs yrkande.

Herr Eriksson i Falun: Herr talman! Jag skall icke yttra många ord om vad den siste talaren anförde därom, att socialdemokraterna vid frågans avgörande svikit sina löften i valrörelsen åt valmännen. Det få valmännen avgöra. Jag vet, att talaren kommer att vara en energisk vägledare för valmännen, men om han kommer att bli en god vägledare vid uttolkningen av vår ställning vill jag icke gå in på. Det tycker jag icke, att vi skola diskutera i dag.

Jag sade, att 900 kronor i och för sig icke är för mycket för en person till livsuppehälle. Det håller jag på. Men äro våra inkomstförhållanden sådana att befolkningen i sin helhet har detta existensminimum? Jag tänker på skogsarbetarna och många av våra småbönder. Jag menar, att ju mer vi kunna höja levnadsstandarden, dess bättre. Det är stora samhällsskikt, som ekonomiskt stå så lågt, att vi måste skänka dem ett djupt beklagande. Vi måste enligt mitt förmenande arbeta på att levnadsstandarden höjes och att den kommer så högt som möjligt för alla.

Med vad jag yttrat, har jag icke gjort något uttalande om, att vi skola kunna komma till pensioner på 900 kronor. Det är säkerligen icke ekonomiskt möjligt. Att jag med mitt yttrande avgivit en programförklaring såsom kommittéledamot är fullständigt felaktigt. Skulle det intressera herrar Spångberg och Flyg att ta del av min uppfattning härvidlag, så kan jag meddela, att jag yttrade mig i frågan på det socialdemokratiska partiets kongress i påskas i fjol och att anförandet är tryckt i kongressens protokoll och har varit tillgängligt för partiledningarna. Vad jag sade på kongressen, det står jag fast vid. Vad mitt uttalande kommer att innebära i konkreta siffror, det vet jag icke i dag.

Det har blivit så vanligt att tala om, att man gjort det eller det på statens bekostnad och att man har haft så bra betalt som kommittéledamot. Jag tycker bara, att det är tråkigt, att den frisinnaade regeringen, som utsåg kom-

Ang. revision av lagen om allmän pensionsförsäkring m. m. (Forts.)
mittén, icke satte in någon kommunist, som fick den stora förmånen att uppehålla sig i Stockholm för ett kommittéarvode, som är ungefär två tredjedelar av vad kammarens ledamöter få om dagen. Jag vet icke, varför kommittéledamöter skola hava så väsentligt mycket mindre i ersättning än riksdagsmännen. Men när det är så utomordentligt bra betalt, tycker jag, att regeringen skulle förlänat en kommunist denna stora förmån, men även av andra skäl borde en kommunistisk ledamot hava utsetts. Ty man hade på det hållet kanske icke varit så lättsinnig i sina uttalanden, om man fått tillfälle att begrunda frågan inifrån.

Nu tror jag icke, att när kommunisterna lade fram motionen, de hava tänkt, att den skulle genomföras först i samband med en socialisering av samhället. Det har jag icke trott. Men av herr Flyg fick jag den uppfattningen. Ty går det icke att genomföra motionen annat än i samband med en socialisering, då får man sammanknyta den med ett sådant yrkande. Men det var en fullständig överraskning. Jag blev lika överraskad, när jag läste motionen. Jag vet icke, om herrar Flyg, Spångberg och Andersson i Stockholm äro beredda att tala om för landsbygdens folk, att om tilläggs pensionerna skulle förhöjas på det sätt, som föreslagits, detta skulle innebära, att en man, som bor på billigaste ort på landsbygden och som har 15,000 kronor i kapital, skulle få ett pensionstillägg på 525 kronor och äkta makar med 30,000 kronor i kapital även skulle få fullt pensionstillägg. Men i Stockholm skulle en fattig, utsliten arbetare, som icke har något sparat kapital, likaledes erhålla blott 525 kronor. Jag har aldrig tänkt mig detta vara demokratiskt och att pensionsförsäkringen på detta sätt skulle reformeras. Men det är innebörden av yrkandet. Det beror på, att man icke satt sig in i pensionslagens verkningar utan bara föreslagit förändringar.

Fru Nordgren: Herr talman! Jag ber om ursäkt, att jag återigen tager till orda, men det är så sällan, som vi kvinnor tala här i riksdagen, att man kanske kan ha överseende, när vi någon gång upptaga riksdagens tid.

Jag vill först säga till herr Flyg, att när han säger, att det är enfaldigt av socialdemokraterna att tro, att vi kunna komma fram till en ordnad ålderspensionering under det nuvarande kapitalistiska samhällssystemet, så torde det vara minst lika enfaldigt av kommunisterna att tro, att vi kunna åstadkomma sådana tilläggs pensioner, som kommunisterna motionerat om, under detta system.

När herr Andersson i Stockholm talar om att det inte är alla som kunna sitta och läsa utredningar på statens bekostnad, så vill jag säga att de flesta av oss få väl försöka läsa utredningar *utan* kostnader för staten om vi önska tränga in i frågorna. Pensionskommitténs första betänkande kom ut redan i fjol, eller kanske det var året förut, och har alltså varit tillgängligt så att vilken som helst av herrarna haft tillfälle att studera det. Och jag försäkrar, att jag skulle, även om jag aldrig kommit att sitta i kommittén, ha läst dessa betänkanden, därför att jag anser det vara en skyldighet för dem, som här i riksdagen skola syssla med frågorna.

Sedan ha herrar kommunister här upprepade gånger anført, vad vår partichef, Per Albin Hansson sagt om lösningen av ålderspensioneringen. Jag vågar bestämt påstå, att partichefen icke sagt ett enda ord, som icke kommer att uppfyllas från socialdemokratiskt håll, såvitt riksdagens medverkan härtill kan erhållas. Det är icke minst för att söka framkomliga vägar till en tillfredsställande lösning av frågan, som kommitténs arbete dragit ut på tiden. Vad som försvårar problemet är, att här gäller det icke blott att trygga de gamla, utan även sörja för den stora grupp, som omfattar invalider från 16

Ang. revision av lagen om allmän pensionsförsäkring m. m. (Forts.)

års ålder och uppåt. Svårigheten ligger i att få det ordnat så för vårt folk, att de själva, med statens stöd kunna ordna sin invaliditetsförsäkring, och att samhället sedan tar hand om åldringarna och löser deras pensionering på ett tillfredsställande sätt.

Jag tillät mig tidigare säga, att jag tycker, att det varit honngett av herrar kommunister om de väntat att avgiva sin dom över socialdemokraternas politik i detta fall, till dess förslag i frågan föreligger. Det har sagts, att man kunnat skönja huru detta kommer att bli i de anföranden, som här hållits. Såvitt jag kan finna, ha vi icke givit någon antydning i sådan riktning. Vad som framhållits är, att det är en ytterst svårlöst fråga av särdeles stor ekonomisk räckvidd och att man därför bör överväga, hur den skall kunna lösas på ett tillfredsställande sätt och hur man skall få fram ett förslag, som verkligen kan antagas av riksdagen. Ty jag betonar ännu en gång, att de, som skola hjälpas, icke äro hulpna med skådebröd, om än aldrig så vackert.

Herr Flyg: Herr talman! Bara ett par ord till herr Eriksson i Falun. Jag vill säga, att jag med mycket stor tacksamhet inregistrerar hans deklARATION, att det, han sade på den socialdemokratiska partikongressen vid förra årets påskhelg, står han fortfarande för. Jag för min del ber att få notera detta framför allt med tanke på att de sakkunnigas utlåtande i denna fråga väl icke borde få dröja alltför länge till, särskilt efter herr Erikssons senaste anförande. Till den dato, då detta betänkande föreligger, noterar jag alltså denna deklARATION om principfasthet och ståndpunktsfasthet.

Till fru Nordgren vill jag säga, att jag icke bara ursäktar henne för att hon uppträtt här i kammaren åtskilliga gånger i dag — jag förmodar, att denna bön ställdes även till mig — utan jag vill till och med tacka henne för hennes ytterst »värdefulla» inlägg i denna fråga, hennes socialdemokratiska programförklaring. När jag talade om att det måste vara enfald från socialdemokratiskt håll eller brist på socialistiskt vetande, var det icke i sammanhang med att man icke kunde inom den demokratiska ordningens ram genomföra folkpensioneringen utan i ett annat viktigt sammanhang. Om herr Magnusson i Skövde icke kunde fatta det, trodde jag i alla fall, att fru Nordgren, som har intelligens, i stället skulle så mycket bättre förstå, att det var i ett annat sammanhang.

Sedan skall jag be att få säga, att när man protesterar mot domen över den socialdemokratiska politiken i denna fråga, så är det riktigt, att man icke skall döma en syndare, förrän hans synd är begången, eller döma en brottsling, förrän brottet är ett fullbordat faktum, och vi få väl anse, att om det skall betraktas som en dom, vad som sagts i denna kammare i dag, har det varit en förhandsdom; huruvida den varit riktig eller ej, det får väl framtiden utvisa. Men när fru Nordgren talar om att man icke får döma socialdemokratien, borde hon icke så energiskt, som hon gjort i denna debatt, döma oss och vår motion. Det finns ett ordspråk, mina herrar och damer från det socialdemokratiska hållet, som säger, att som man ropar i skogen, får man svar. Ni skola aldrig tro, att ni kunna skrämman den visserligen endast sex man starka kommunistiska gruppen att icke ge svar på samma sätt, som herrarna tala. Om detta kan bli till en lärdom, kanske ni kunna slippa klaga över domar över socialdemokratien för framtiden.

Herr Spångberg: Herr talman! Bara ett par repliker. Jag anser mig nästan skyldig att skingra den föreställningen, att jag icke skulle läst de sakkunnigas betänkanden, och att jag skulle kommit till en annan uppfattning, om jag läst dessa underbara betänkanden, som fru Nordgren och än mer herr

Ang. revision av lagen om allmän pensionsförsäkring m. m. (Forts.)
Eriksson i Falun varit med om att utarbета. Jag måste alltså meddela, att jag verkligen har läst betänkandena i fråga, och det är det som gjort, att jag har fått en verkligt stadgad uppfattning om nödvändigheten av att frågan lägges på ett annat sätt, än vad de sakkunniga härvidlag gjort. Man har icke tagit sikte på en lösning av frågan på sådant sätt, som vi föreslagit i vår motion, eller som herr Per Albin Hansson givit uttryck åt i sin av mig nyligen citerade broschyr.

Fru Nordgren ansåg, att om jag liksom hon verkligen sökt tänka mig in i vad de sakkunniga sagt, hade jag aldrig väckt motionen i fråga. Fru Nordgren! Jag har talat med många personer ur en annan grupp sakkunniga än dem, som sitta som avlönade kungliga kommittéledamöter. Jag har sökt sätta mig in i, hur de verkligt sakkunniga på detta område, nämligen de gamla pensionärerna, se på detta spörsmål. De torde också få betraktas som sakkunniga härvidlag.

När man här talar om, att det icke finns någon möjlighet att ordna denna sak såsom den borde ordnas, är det den kraftigaste dom över ett samhälle, som aldrig haft större möjligheter, objektivt sett, till sitt förfogande än vår tids. Aldrig har någon tid varit så rik på möjligheter att framskapa, vad som fattas, som den närvarande. När man därför talar om att ordnandet av pensionsfrågan blir för dyrbar, så frågar jag: nå, ha herrar och damer sakkunniga undersökt, vilken möjlighet samhället skulle kunna ha, om hela produktionsapparaten utnyttjades fullständigt och om all arbetskraft utnyttjades till fyllest? Jag anser att detta vore ett riktigt utgångsläge, när man skall undersöka lösningen av stora sociala frågor. Det är även med tanke på dessa möjligheter, som vi härvidlag ställt våra krav, och de sakkunnigas tabeller och beräkningar ändra ingenting i det avseendet. Man har här ifrån en av de sakkunniga, fru Nordgren, blivit upplyst om att man näppeligen ens kan drömma om att komma upp till det belopp åt pensionärerna, varom vi kommunister motionerat. Ja, det är ju bra, att det säges ifrån. Det är möjligt, att det går trögt även i fortsättningen ute bland massorna, bland de fattiga, som ha små resurser att skaffa sig en verklig insikt om vad som egentligen här förehas. Det är möjligt, att socialdemokratien har en stark apparat att sätta igång, som vi — det skall jag gärna erkänna — ännu icke kunna tävla med. Men det är emellertid säkert, att få de gamla och även de, som äro unga, reda på att de, enligt socialdemokraterna, icke skola sträcka sina drömmar dithän, att de skola få pensioner på 900 kronor om året, är det möjligt, att de börja undra, om det är för att få reda på detta, som de egentligen ha understött herrarna och damerna på det socialdemokratiska hållet.

Herr Eriksson i Falun ansåg, att 60 år vore för låg ålder för inträde i pensionsåldern. Ja, det är så olika det där, herr Eriksson i Falun. Det är så olika, vilken ställning man har. Står man i en kolbinge och arbetar och sliter, då kanske man anser, att det nog är behövt att ha pension vid 60 år. Sitter man i ett landshövdingeresidens, då kanske det förhåller sig annorlunda. Tydligt är det så. Men här tänkte jag närmast på det arbetande och slitande folket, när jag väckte denna motion. Herr Eriksson i Falun känner sig kuslig till mods, säger han, vid tanken på att han skulle upphöra med sitt arbete om fem år. Det tror jag, men de, som stå i grovt och tungt arbete, känna icke samma kuslighet, om de få upphöra med sin verksamhet vid 60 års ålder.

Jag har förut ställt den frågan, och jag är på det klara med, att något svar icke kommer att lämnas, hur mycket de sakkunniga och andra vederbörande anse, att pensionärerna egentligen skola ha. Jag kan ändra detta till att fråga, hur mycket socialdemokraterna anse, att den slutsumma skall upp-

Ang. revision av lagen om allmän pensionsförsäkring m. m. (Forts.)
gå till, som pensionärerna skulle gemensamt ha att dela. Ha herrarna och damerna skaffat sig någon uppfattning därvidlag, eller var stå de sakkunniga här med all sin sakkunskap i fråga om utgångspunkten, när det gäller att bedöma och fatta beslut i denna fråga?

Vidare anfördes ej. Herr förste vice talmannen gav först propositioner angående mom. 1), nämligen dels på bifall till utskottets hemställan i detta moment, dels ock på avslag därå och bifall i stället till motionen II: 256; och förklarade herr förste vice talmannen sig anse svaren hava utfallit med övervägande ja för den förra propositionen. Herr Spångberg begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller andra lagutskottets hemställan i mom. 1) av utskottets förevarande utlåtande nr 6, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren, med avslag å utskottets berörda hemställan bifallit motionen II: 256.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst samt anslagen, företogs omröstning med tillämpning av uppresningsförfarandet; och befanns därvid flertalet hava röstat för ja-propositionen, vadan kammaren bifallit utskottets hemställan i nämnda moment.

Därefter framställde herr förste vice talmannen rörande mom. 2) propositioner dels på bifall till utskottets hemställan i detta moment, dels ock på avslag därå och bifall i stället till motionen II: 257; och fattade kammaren beslut i enlighet med innehållet i den förra propositionen.

§ 15.

Herr statsrådet *Sköld* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 152, angående nedsättning av arrendeavgiften för kronolägenheten Strömsholms värdshus;

nr 153, angående distriktsveterinärväsendet;

nr 132, angående markbyte mellan kronan och Malmö stad för utvidgning av Bulltofta flygplats; och

nr 142, angående förslag för understöd åt enskilda järnvägar.

Dessa propositioner bordlades.

§ 16.

Avgåvos följande motioner, nämligen av:

herr *Nilsson* i Antnäs *m. fl.*:

nr 424, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 97, med förslag till förordning om upphävande av stadgan om skjutsväsendet den 22 juni 1911 (nr 63);

nr 425, om avslag å Kungl. Maj:ts proposition, nr 98, angående bidrag till skjutsentreprenader m. m.;

nr 426, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 99, med förslag till kungörelse om upphävande av § 5 i stadgan den 8 juni 1917 (nr 474) angående hotell- och pensionatrörelse; och

nr 427, om avslag å Kungl. Maj:ts proposition, nr 101, med förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 11 juli 1919 (nr 406) angående försäljning av pilsnerdricka; samt

herr *Hallén*, nr 428, om tillsättande av ett tillfälligt utskott för revision av andra kammarens arbetsordning.

Nämnda motioner bordlades.

§ 17.

Anmälades och godkändes bevillningsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 71, till Konungen, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 18 § 1 mom. och 22 § 2 mom. förordningen den 15 december 1914 (nr 436) angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket.

§ 18.

Till bordläggning anmälades:

konstitutionsutskottets utlåtanden:

nr 5, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av en mellan Sverige och Portugal undertecknad konvention angående förlikning, rättsligt avgörande och skiljedom;

nr 6, i anledning av väckt motion angående offentliggörande av alla hemliga fördrag och överenskommelser mellan Sverige och andra stater;

nr 7, i anledning av väckta motioner om Sveriges utträde ur Nationernas förbund; och

nr 8, i anledning av väckt motion angående utredning och förslag om införande av republikanskt styrelseskick i Sverige;

statsutskottets utlåtanden:

nr 2, angående regleringen för budgetåret 1933/1934 av utgifterna under riksstatens *andra* huvudtitel, innefattande anslagen till justitiedepartementet;

nr 18, i anledning av de i statsverkspropositionen behandlade frågorna angående redovisningen å riksstaten av anslagen till expenser och tryckningskostnader samt ändrad uppställning av riksstatens utgiftssida;

nr 19, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående tillfälliga lönetillägg åt vissa vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare;

nr 20, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förstärkning av tionde huvudtitelns anslag till kommittéer och utredningar genom sakkunniga; och

nr 21, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse av rätt till bearbetande av icke inmutningsbara mineralfyndigheter å kronojord;

andra lagutskottets utlåtanden:

nr 7, i anledning av väckt motion om viss ändring i 21 kapitlet 3 § lagen om delning av jord å landet; och

nr 8, i anledning av väckt motion angående ändring i lagen om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område; samt

andra kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande, nr 1, i anledning av väckt motion angående skärpt lagstiftning till förhindrande av sådana olycksfall vid motortrafik, vilka föranledas genom förtäring av starka drycker.

§ 19.

Justerades protokollsutdrag.

§ 20.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Hultman</i>	under	8	dagar	fr. o. m.	den	26	febr.,
» <i>Nilsson</i> i Göteborg	»	2	»	»	»	27	»
» <i>Jonsson</i> i Eskilstuna	»	4	»	»	»	26	»
» <i>Wikström</i>	»	4	»	»	»	1	mars,
» <i>Werner</i> i Hultsfred	»	5	»	»	»	27	febr.,
» <i>Olson</i> i Göteborg	»	4	»	»	»	28	»
» <i>Törnkvist</i> i Bjuv	»	6	»	»	»	28	»
» <i>Johansson</i> i Bro	»	3	»	»	»	26	»
» <i>Hedlund</i> i Häste	»	3	»	»	»	26	»
» <i>Andersson</i> i Munkaljungby	»	7	»	»	»	26	»
» <i>Landgren</i>	»	2	»	»	»	25	»
» <i>Lundqvist</i> i Göteborg	»	10	»	»	»	26	»
» <i>Andersson</i> i Lindome	»	2	»	»	»	27	»
» <i>Johansson</i> i Sollefteå	»	4	»	»	»	27	»
» <i>Nilsson</i> i Karlstad	»	4	»	»	»	4	mars,
» <i>Lundbom</i>	»	4	»	»	»	26	febr. och
» <i>Andersson</i> i Grimbo	»	4	»	»	»	28	» .

Kammarens ledamöter åtskildes härafter kl. 4.40 e. m.

In fidem
Per Cronvall.